



*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

UNIVERSITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OBEČNÁ ĚTINA VE VÝUCE ĚTINY PRO CIZINCE

COLLOQUIAL CZECH IN CZECH FOR FOREIGNERS

Vedoucí práce: Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.

Autor: Bc. Jana Nováková

Olomouc 2010



*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Prohlazuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, s použitím literatury, kterou uvádím v seznamu.

V Olomouci dne 16. 8. 2010

.....



*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Děkuji Mgr. Darin Hradilové, Ph.D. za odborné vedení práce, Mgr. Kateřině Vlasákové a Mgr. Kateřině Hlínové za cenné rady a připomínky. Mám díky patří rovněž mým studentům, studentům programu Erasmus a studentům Letní školy slovanských studií v Podbrdech, kteří se zúčastnili ankety.

ÚVOD	1
1. OBECNÁ EŽTINA	3
1.1 DEFINICE POJMU OBECNÁ EŽTINA	3
1.2 VZNIK OBECNÉ EŽTINY A JEJÍ HLAVNÍ RYSY	5
1.2.1 HLÁSKOSLOVÍ	7
1.2.1.1 ÚŽENÍ É . Í	8
1.2.1.2 EJ NAMÍSTO Ý	8
1.2.1.3 VO- NAMÍSTO O- NA ZA ÁTKU SLOV A PO P EDPON	8
1.2.1.4 OU- NAMÍSTO Ú- NA ZA ÁTKU SLOV	8
1.2.1.5 ZM NY SAMOHLÁSEK	9
1.2.1.6 VYNECHÁVÁNÍ SOUHLÁSEK	9
1.2.1.7 ZM NY SOUHLÁSEK	9
1.2.1.8 VÝSLOVNOST SLOV P EJATÝCH	10
1.2.2 TVAROSLOVÍ	10
1.2.2.1 DEKLINACE SUBSTANTIV	10
1.2.2.2 DEKLINACE ADJEKTIV	11
1.2.2.3 DEKLINACE ZÁJMEN	12
1.2.2.4 DEKLINACE ÍSLOVEK	12
1.2.2.5 KONJUGACE	13
1.2.3 SKLADBA	13
1.2.3.1 LEXIKÁLNÍ A MORFOLOGICKÉ PROSTĚDY SYNTAXE V OBECNÉ EŽTINĚ A V MLUVENÉM JAZYCE	14
1.2.3.2 SYNTAKTICKÉ ROZDÍLY VE FUNKCÍCH	15
1.2.4 SLOVNÍ ZÁSoba	16
2. OBECNÁ EŽTINA VE VÝUCE EŽTINY PRO CIZINCE	18
2.1 KOMUNIKAČNÍ METODA	18
2.2 KOMUNIKAČNÍ KOMPETENCE	19
2.3 ZAČLENĚNÍ OBECNÉ EŽTINY DO VÝUKY	21
3. OBECNÁ EŽTINA V UČEBNÍCH EŽTINÁCH PRO CIZINCE	

3	26
YBRANÝCH SOU ASNÝCH	
U EBNCICÍCH EŔTINY PRO CIZINCE	30
4.1 STRU NÁ CHARAKTERISTIKA U EBNIC	31
4.2 EŔTINA PRO ST EDN A VÍCE POKRO ILÉ	33
4.3 ESKY KROK ZA KROKEM 2	38
4.4 EŔTINA PRO ŽIVOT	44
4.5 NEBOJTE SE EŔTINY	45
4.6 SHRNU TÍ	48
5. ANKETA	50
ZÁV R	55
ANOTACE	57
LITERATURA	58
U EBNICE	63
P ÍLOHY	64

Výuka češtiny jako cizího jazyka po roce 1989 beze sporu získala na intenzitě, nelze však přehlédnout poměrně dlouhou tradici tohoto oboru. Přesto jí byla pozornost věnována v mnohem menší míře, než tomu bylo u výuky češtiny jako jazyka mateřského, musíme konstatovat, že si od konce 2. světové války svoje místo našla u bohemistů doma i ve světě. Jedním z mnoha problémů, se kterými se tento obor potýká je obecná čeština.

Cílem této diplomové práce je poukázat na význam a místo obecné češtiny při výuce češtiny jako cizího jazyka a porovnat přístupy jednotlivých autorů u věcných k této problematice. Obecnou češtinu nepovažujeme za jediného představitelů mluveného jazyka, ale na základě vlastní zkušenosti víme, že se ze všech substandardních útvarů národního jazyka v u věcných češtiny pro cizince obecná čeština vyskytuje nejčastěji.

V úvodní kapitole definujeme pojem obecná čeština, stručně popisujeme její vznik a její hlavní rysy v oblasti hláskosloví, tvarosloví, skladby a slovní zásoby. Jevy obecné češtiny popisujeme na pozadí spisovného jazyka. Ve shodě s P. Sgallem a J. Hronkem zde uvádíme tvary, které jsou do určité míry vlastní i hovorové podobě spisovného jazyka, podoby rozdílné jak v různých, tak i na západní Moravě a zčásti i jinde. Neuvádíme zeměpisně úzce vymezené varianty, místní i funkčně omezené jevy. Tento popis je východiskem pro čtvrtou kapitolu.

Ve druhé kapitole se zabýváme komunikační metodou, komunikačními kompetencemi a zařazením obecné češtiny do výuky.

Následně charakterizujeme různé způsoby přístupu autorů u věcných k obecné češtině v průběhu několika desetiletí.

Ve čtvrté kapitole se soustředíme na analýzu souasných u věcných češtiny pro cizince. K analýze jsme zvolili ty i souasně u věcnice, které jsou dostupné na českém knižním trhu (Bischofová, J. a kol. *Čeština pro střední a více pokročilý*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 244; Holá, L. . *Bohulová, P. První krok za krokem* 2. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2009, s. 208 + 4 s. příloh a 84 s.; Nekovářová, A. *Čeština pro život*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2008, s. 264.; Adamovičová, A. *Nebojte se češtiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 283). V první části analýzy jednotlivé



PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

rizujeme. Dále se zamůjeme na jejich vztah

V závůru diplomové práce uvádíme názory studentů eztiny jako cizího jazyka na obecnou eztinu, které jsme získali prostřednictvím ankety. Součástí ankety je nůkolik cvičení testujících znalost obecné eztiny u zahraničních studentů eztiny studujících v Olomouci, v Podbradech a v Praze.

Každý národní jazyk lze chápat jako soubor určitých vrstev, útvary i podob, které ho spoluutvářejí. Tradiční dělení eztiny uvádí podobu spisovnou a nespisovnou, popř. spisovný jazyk a různá místní nářečí, v etninterdialekt.

Akoli se nedá spisovné podobě jazyka upřít prestiž a další atributy například v podobě výzích kulturních funkcí i vhodnosti zpusobu vyjadřování, musíme konstatovat, že nespisovné vyjadřování má v určitých situacích své opodstatnění. Nehledě na skutečnost, že nespisovný jazyk je jedním ze zdrojů obohacování jazyka spisovného.

O problematice postavení obecné eztiny z hlediska odlišnosti jazyka každodenní komunikace a kodifikované normy svádí etné diskuze a polemiky odehrávající se již delší dobu na stránkách odborných časopisů a sborníků.¹ Podle Nebeské (2003, s. 99-100) na jednom pólu stojí názor, že ezтина obecná je po eztině spisovné druhým celonárodním jazykovým útvarem (např. Skalička, Sgall, Hronek), na druhém pólu stojí názor, že jediným útvarem celonárodně přijatelným je ezтина spisovná (např. Biliš, Uličný, Danez).

Obecná ezтина se zívá z mluvených soukromých projevů do projevů poloveřejných a veřejných. Stále jí proniká do médií, kde se značným zastoupením v mluvených komunikátech snaží přiblížit tenáři/posluchaři/divákovi. Rovněž v jazyce souasně prózy má obecná ezтина pevnou pozici.²

1.1 DEFINICE POJMU OBECNÁ EZTINA

Encyklopedický slovník eztiny (2002, s. 81-82) uvádí tři různé pojetí obecné eztiny:

1. Ve starší lingvistice je obecná ezтина útvarem vzniklým nivelizací nářečí vlastních řečí, útvarem geograficky omezeným a regionálním

¹ Např. diskuze na stránkách časopisu Slovo a slovesnost započala v roce 2005 článkem F. Čermáka, P. Sgalla a P. Vybírala *Od -kolské spisovnosti ke standardní e-tině : výzva k diskusi*. SaS 66, 2005, s. 103-115.

² Podle M. Krmové se v literatuře uplatuje stylizovaná obecná e-tina. Viz Krmová, M. Termín obecná e-tina a různost jeho chápání. In *e-tina o univerzálie a specifika II*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, 2000, s. 63-77.

ých dialektologických nebo těch, které ze studia
její, má tento útvar význam sinterdialekt vzniklý
vývojem nářečí

2. Vývojem obecné řečtiny vznikl spontánní mluvený jazyk soukromé a poloveřejné komunikace, regionální i sociálně málo příznakový, který se z pozice jedné z nestandardních forem řečtiny dostává do postavení jejího substandardu. O této obecné řečtině se často hovoří jako o koiné, všeobecně akceptované nespisovné podobě národního jazyka;
3. V krásné literatuře má obecná řečtina své místo ve stylizaci. Nejprve je zde obecná řečtina zobrazována na pozici interdialektu, od 60. let se uplatňuje v dialogu v životě i postav a proniká i do autorské řeči. Podobně je obecná řečtina užívána také v publicistice, především v jejích uměleckých stránkách.

Příruční mluvnické řečtiny (2003, s. 93-94) popisuje obecnou řečtinu jako útvar převodně interdialektický, dnes však především v ústní podobě všeobecně užívaný v běžném mluveném jazyce, jeho prvky vzhledem k značnému teritoriálnímu i funkčnímu rozšíření pronikají i do řečtiny spisovné, zejména do její mluvené podoby.

B. Havránek (1942, s. 412) termínem obecná řečtina označuje mluvený jazykový útvar řeči. Obecnou řečtinu na základě jejího funkčního zařazení popisuje následovně: „Funkční zařazení obecné řečtiny v jazykovém celku bývá dvojí: buď je v souvztahném poměru k místnímu nářečí a pak má úlohu jazyka společného (společného)…, anebo je v soustavném poměru k spisovnému jazyku… a má pak úlohu jazyka lidového“

J. Hronek (1972, s. 5) definuje obecnou řečtinu jako „jazykový útvar, kterého užívá většina příslušníků národa v běžném každodenním hovoru (někdy s určitým přiblížením ke spisovné řeči, jindy zase k nářečí)“

Podle P. Sgalla a J. Hronka (1992, s. 19) obecná řečtina existuje jako jeden z útvarů národního jazyka, spolu s řečtinou spisovnou a s moravskými interdialekty a nářečími. V ústní podobě ji užívají v běžném každodenním hovoru, kde se nesnaží o spisovné vyjádření

Obecnou řečtinou a jejím vztahem k řečtině hovorové se zabýval J. Bělič, který rozlišil dvě úrovně obecné řečtiny – celonárodní a regionální. Celonárodní spisovná řečtina se postupně vytváří nejen na základě dosavadní

omezené na území ech) a vlivu jazyka spisovného,
vských interdialekt (Hronek, 1972, s. 12).

Na základ výze uvedeného chápeme obecnou eztinu jako nespisovný
mluvený jazyk, který se b On uívá bez nároku na sociální presti0
v ka0dodenní komunikaci na území ech a ásti Moravy a jeho0 pasivní znalost
je rozší ena na celém národním teritoriu.

1.2 VZNIK OBECNÉ EÜTINY A JEJÍ HLAVNÍ RYSY

Sou asná jazyková situace, kdy si spisovná eztina . reprezentovaná
kodifika ními p íru kami . a obecná eztina . reprezentovaná 0ivým územ,
navzájem konkurují a lizí se od sebe tak markantn , 0e se n kte í lingvisté
nezdráhají hovo it o diglosii³, má své p í iny v historickém vývoji eského
jazyka.

Obecná eztina vzniká splýváním ná e í v echách, které se d je
zásluhou hospodá ského i kulturního stavu ech od 15. století. Vývoj je
intenzivn jzí ne0 na Morav , kde z stávají ná e ní rozdíly zachovány ve v tzi
mí e (Hronek, 1972, s. 94).

Ji0 zmín ným splýváním ná e í v echách se postupn vytvá ejí
jednotlivé rozdíly mezi eztinou spisovnou a obecnou. sJako první z t chto
rozdíl vzniká protetické v p ed samohláskou o (viz M. Komárek, Historická
mluvnice eská, Hláskosloví, str. 132 a literatura tam uvedená). Koncem 14.
a za átkem 15. století pak proniká zvlázt tendence diftongiza ní ý . ej, ú . ou.
Samohláska ý se diftongizovala jak v slabikách se starým ý (*mlýn . mlejn*), tak
v echách i ve slabikách s p vodním í po c, z, s (*cejtit, vozejk, sejto*); ob
st ídnice se uívají zárove a dlouhou dobu se vyskytují vedle sebe. Ú0ení é . í
postupuje (na rozdíl od zm n diftongiza ních) mnohem pomaleji
(15. a 16. století) a dokonává se ve spisovném jazyce a0 v 18. stol. (ú0ením ve
slabice lé). Zatímco ve spisovném jazyce dochází k této zm n p evá0n
v slabikách m kkých (z ásti i jinde . *kamínek, okýnko*), v obecné eztin je
provedena d sledn nap . (*erstvý mlíko*)% (Hronek, 1972, s. 95-96).

³ šZejména n kte í zahrani ní bohemisté ozna ují vztah mezi obecnou a spisovnou e-tinou jako
specifický typ **diglosie** (viz nap . sborník *Varieties of Czech 1993* a literaturu tam uvedenou).š Nebeská
(2003). Srov. Bermel (2010) navrhuje poufívat termín špostdiglotickýš.

interdialektu docházelo zvláště v oblasti vyrovnávání
19. století, kdy se hláskosloví a tvarosloví spisovného
jazyka v plné míře nevyvíjelo (Hronek, 1972, s. 95).

Podle Šlosara a Veerky (1979, s. 118) v důsledku společenského
vývoje v době národního obrození došlo ke změně v národnostních poměrech.
Teritoriálně diferencované dialekty začaly pozvolna ztrácet své nejzákladnější
rysy a tento proces vyústil ve vývoj interdialektů.

Po období lohorské porážky českých nekatolických feudálních spisovná řečtina
upadala a dále se nevyvíjela. Přestala se užívat v mluvených projevech a její
norma postupně ztrácela stabilitu. Do všech funkcí spisovného jazyka začala
pronikat němčina, popř. latina, a řečtina existovala jen v určitých místních
podobách v nižších lidových vrstvách. Z důvodů, pro které se tvůrci nové
spisovné řečtiny obrátili k řečtině poblohorské, jmenujme jen několik. Byl to
prestižní jazyk podávající svědectví o slávě národa a svou důležitou
reprezentativní funkcí splňoval ideál kulturního jazyka více, než jazyk nižších
vrstev obyvatelstva, který byl navíc územně diferencován, a proto nemohl být
uplatněn ve vyšších funkcích. Kvůli váženosti řečtiny poblohorské přispělo
bezesporu také to, že byla jazykem bible. Nová spisovná řečtina, která
si vypůjčila normu jazyka z druhé pol. 16. st., se svou archaizací lišila
od jazyka běžně mluveného, od dialektů a interdialektů.

Dlouho byla obecná řečtina označována za nářečí. Brusil a zastánci
purismu odmítali obecně české tvary, přestože byly denně užívány v celých
částech a na menší části Moravy. Obecnou řečtinu za útvar nářečí považoval
ještě v roce 1948 F. Trávníček⁴. Až zásluhou Pražského lingvistického kroužku,
předsedlím B. Havránka, V. Mathesia a R. Jacobsona, byl nastolen funkční
přístup k rozvrstvení jazyka (Hronek, 1972, s. 11-18).

Jazykovědná pozornost však byla tomuto jazykovému útvaru dlouho
odpírána. Prvním lingvistou, který se o obecnou řečtinu zajímal ve dvacátých
letech minulého století, byl Francouz M. Vey. Jeho monografie o tvarosloví
běžně mluvené řečtiny, vydaná v roce 1946 v Paříži, vychází z dobových
pramenů. Je založena na systematickém shromáždění materiálu o tvarosloví

⁴ Trávníček, F.: Úvod do českého jazyka, Praha, 1948.

let. Situace v jazykovém rozvrstvení ale podléhá
práce vyvolává mnoho otázek.

Rozvrstvením národního jazyka a jazykovou kulturou se zabýval
B. Havránek. O obecné eztině psal na základě dat pocházejících
z dialektologických výzkumů a např. v dílech Národního ústavu
o spisovném jazyce podal charakteristiku obecné eztiny jako jazykového
útvary.

Dalším zahraničním bohemistou, který se o obecnou eztinu zajímal, byl
lingvista H. Kuera. Na základě pokusů zjistil, že základní hláskoslovné jevy,
charakteristické pro obecnou eztinu, tvoří hierarchickou stupnici (Kuera,
1955, s. 575-602).

První ucelený popis obecné eztiny podává až monografie J. Hronek,
vydaná jako skriptum Karlovou univerzitou v roce 1972. Publikace je souhrnným
přehledem hláskoslovné, mluvnické, syntaktické a fonetické i lexikální stavby
obecné eztiny. Hronek svůj popis obecné eztiny postavil na její konfrontaci
s eztinou spisovnou.

Spolu s P. Sgallem vydal Hronek další publikaci opět popisující obecnou
eztinu na pozadí spisovné normy a doplněnou o nárt slovníku obecné eztiny
a ukázky rozhovorů.

1.2.1 HLÁSKOSLOVÍ

Charakteristiku hláskoslovných jevů přejímáme z publikací *Eztina bez
příkras* (Sgall, Hronek, 1992, s. 30-37) a *Obecná ezтина* (Hronek, 1972,
s. 22-32). Tyto publikace vybíráme s ohledem na jejich prestiž a též s ohledem
na to, že časově korespondují s dobou, kdy byly vytvořeny excerpované
u ebnice. Základní charakteristické jevy obecné eztiny v oblasti hláskosloví
tvoří tyto hláskové stupnice:

- a) úoení é . í;
- b) ej namísto ý, také místo í po c, z, s, n kdy po l;
- c) vo. na začátku slov a na zvu složenin namísto o. ;
- d) ou. ve stejných pozicích namísto ú.⁵

⁵ Dnes již zcela na ústupu.

obecnou eztninu mají postavení okrajové a týkají
lení je jen jedno z možných:

- a) změny samohlásek;
- b) vynechávání souhlásek;
- c) změny souhlásek;
- d) výslovnost slov p ejetých.

1.2.1.1 ÚŽENÍ É . Í

K úžení é . í dochází ve dvou pozicích: v koncovce a v základu slova. Úžení v koncovce patří mezi nejfrekventovanější jevy obecné eztiny a často se objevuje i v projevech spisovných. Úžení v základu slova se nevyskytuje příliš často (snad až na tvar *mlíko*), navíc u zdvojnásobení typu *kamínek* došlo k jejich spisovné kodifikaci a podoba *kamének* je dnes hodnocena jako knižní. Tvar *mí* je považován za hovorový a tvar *líp* dokonce za spisovný.

1.2.1.2 EJ NAMÍSTO Ý

U tohoto jevu rozlišujeme pozice tři: Postavení v absolutním konci slova je ze všech pozic nejčastější. Dále se *ej* namísto *ý* vyskytuje v postavení v koncovce slova před souhláskou (*velkejch, velkejm, velkejma*). Výjimku tvoří tvar instr. sg., ve kterém *ý* v obecné eztině zůstává *.ým (.ym)*. Poslední pozicí, kde se v obecné eztině objevuje *ej* namísto *ý*, je v kmenech slov (*mlejn, rejše, vejskat*). V některých pozicích vzniklo *ej* z předvozního *í* (*sejto, cejtít*).

1.2.1.3 VO. NAMÍSTO O. NA ZA PŘÍČKU SLOV A PŘEDPON

S obecným *vo.* se nesetkáváme jen na příčku slov (*vocet, vob d, vopice*), ale také předpon (*zvorat, povodejít*). Často se *vo.* objevuje u zájmen (*von, vona, vono*) a předložek (*vo, vod*). Neplatí to však pro všechna slova, která mají ve spisovném jazyce *o.* U některých slov je podoba s *vo.* vzácná nebo vůbec neexistuje (*otec, organizace, ovoce*).

1.2.1.4 OU. NAMÍSTO Ú. NA ZA PŘÍČKU SLOV

Další hláskoslovný jev obecné eztiny, diftongizace *ú. ou.*, je již delší dobu na ústupu i u slov spojených s životem na vesnici (*ouvoz, ouroda*). Tento

u pejorativních pojmenování (*ou ad*) nebo u slov
y.

1.2.1.5 ZM NY SAMOHLÁSEK

Obecná ezťina se oproti ezťin spisovné vymezuje také v oblasti zm n samohlásek, a to jednak ve smyslu krácení a dloužení, jednak zm n . e a . i/. y v blízkosti . j. Ke krácení dochází nej ast ji v poslední slabice. Nejvýrazn jí je krácení í a ú⁶ (*ji, její, nazi, muj, domu, dolu, stuj, luj, pani, prosim, nevím, není*). Pokud dochází ke krácení mimo poslední slabiku, d je se tak v tzinou jen u lexikalizovaných p ípad (*up imnej, ikam*). Na jednotlivá slova je omezeno rovn 0 krácení samohlásky á (*pomahat*). Dloužení samohlásek se v obecné ezťin vyskytuje jen u n kterých slov (nap . *pívo, tchýn , mó e, dóle, dvě e, vzádu*). Zm ny . e a . i/. y v blízkosti . j jsou typické pro slovesné tvary. ásté jsou zm ny *ij/yj . ej (lej/e/, mej/e/, sej/e/, krej/e/)* a *jí . j/i/ (d laj/i/)*. *Ej m 0e* také zanikat (*ák, ákej*).

1.2.1.6 VYNECHÁVÁNÍ SOUHLÁSEK

Pro obecnou ezťinu je typické ur íté zjednoduzování n kterých souhláskových skupin ve výslovnosti. Souhlásky *t*, se vynechávají na za átku slov p ed záv rovou souhláskou a uvnit slov (*kani ka, kadlec, tlouzka, drzka, zesnáct*), podobn jako *d*, a *k* (*prázňiny, Obán, zvihnout, dy0, dyby*). Z se ztrácí uprost ed slova p ed . *m* (*vemu*) a *h* na za átku slov p ed (*ebík, mí, bitov, íbek*). V zaniká na za átku slov i mezi souhláskami (*spomenout si, stávat, zlázní*). Také *j* a *l* se p ed souhláskou nevyslovují⁷ (*méno, du, p ídu, pu it, pudu, jabko, Oíce*), *l* i po souhlásce na konci slov (*sed sí, nes*). V obecné ezťin se ásto objevují také tvary bez *j*, jako *es(l)i, ezť* .

1.2.1.7 ZM NY SOUHLÁSEK

Ke zm nám souhlásek dochází v obecné ezťin u lexikalizovaných jev r zné povahy.

⁶ ásto psané .

⁷ Mnohé z t chto podob se jífl nepovařují za nespisovné, nebo jsou zahrnuty v kodifikaci spisovné výslovnosti.

s . z (hez í, zahať), s . c (čencká), z . (men í,
t (ztyry, ztvrtek), zt . z (vlaz ovka).

1.2.1.8 VÝSLOVNOST SLOV P EJATÝCH

Ve výslovnosti slov p ejatých jsou pro obecnou eztinu p ízna né následující zm ny: s . z (*diskuze, renezan*ce), k . g (*plagát, ingoust*), sp . zp (*zportka*), st . zt (*ztudent, ¥tokholm*), sk . zk (*¥kot*).

1.2.2 TVAROSLOVÍ

J. Hronek (1972, s. 32-33) uvádí t i typy diferencí mezi tvaroslovím spisovné a obecné eztiny:

Pro první typ je charakteristické to, že hláskové zm ny nepronikly do spisovné eztiny, která si zachovala starší varianty. Tvarosloví je proto oblastí, ve které se projevují n které z výše uvedených hláskoslovných zm n. Druhý typ tvo í rozdíly ist tvaroslovné, které jsou dány tím, že si spisovná eztina udržela tvary odpovídající r zným význam m tam, kde v obecné eztin existuje pouze tvar společ ný (nap . splynutí rod u adjektiv a zájmen v obecné eztin a rozší ení koncovky . *ma* v instr. pl u vzech rod). T etí typ reprezentují p ípady, ve kterých obecné tvary vznikly analogickým vyrovnáním (nap . *sednul* k *sednout* jako *minul* k *minout*).

1.2.2.1 DEKLINACE SUBSTANTIV

U maskulin zakon ených na . *k*, . *g*, . *h*, . *ch* a podobn í u neuter zakon ených na . *ko*, . *go*, . *ho*, . *cho* je v lok. pl. koncovka . *ách* (*klukách, vojákách, teplákách*). Pro tvary vokativu platí, že jsou v obecné eztin nahrazovány tvary nominativu, zejména p edchází-li jim *pane* (*pane Novák, pane editel*). U substantiv v nom. a vok. pl. žív. zakon ených na . *tel* je v obecné eztin b Oná koncovka . *é* (*p átelé, spisovatelé*), jinde je místo ní v0dy . *i* (*Pražani, lidi, sousedí*).

U feminin se obecná eztina od spisovné odlišuje tendencí nahrazovat substantivum *dcera* v dat. a lok. sg. jiným substantivem, nap . *holce*. U mnoha substantiv se v obecné eztin uplat ují tvary podle vzoru *píse* p ed tvary vzoru *kost* (*sole, mast*). Odchylné tvary, které mají v obecné eztin i zbytky duálového sklo ování (*na rukouch, k rukoum, na nohouch, k nohoum*), pomalu

se v obecné eztin . í zkracuje ve vzech pádech,

U n kterých neuter dochází v obecné eztin ke sklo ování podle vzoru *ku e*, namísto spisovného sklo ování podle vzoru *mo e* (*strnizt te, vejcete*). U vzoru *stavení* se m ůeme setkat s koncovkami p ídavných jmen (*zelího, uhlího*).

Pro instr. pl. vzech rod í je typické obecn eské zakon ení na . *ama/ . ema, . ma* (*lidma, ko ma i kon ma, kostma i kostima*).⁸

1.2.2.2 DEKLINACE ADJEKTIV

V porovnání se sklo ováním adjektiv ve spisovné eztin je adjektivní deklina ní systém v obecné eztin jednoduzzí. Jmenné sklo ování je v obecné eztin zna n omezeno, s výjimkou tvaru *bos*. Ve sklo ování sloůeném se u tvrdého vzoru *dobrý* ve velké mí e projevují hláskoslovné zm ny, které jsou charakteristickým znakem difference obecné a spisovné eztiny. Jedná se o výze zmín ěné rozdíly mezi . ý a . ej a mezi . é a . y/í/.

	maskulina	neutra	feminina	plurál
1.,5.	mladej	mladý	mladá	mladý
2.	mladýho	mladýho	mladý/ej/	mladejch
3.	mladýmu	mladýmu	mladý/ej/	mladejm
4.	mladýho/mladý	mladý	mladou	mladý
6.	mladým	mladým	mladý/ej/	mladejch
7.	mladým	mladým	mladou	mladejma

Deklinace m kkých adjektiv se blíůí spisovnému jazyku. Výjimkou jsou slova, která obsahují *c, z, s*. Po nich n kdy bývá namísto spisovného . í obecn eské . *ej*, jako je tomu u sklo ování tvrdých adjektiv (*cizej, cizejch, cizejm, cizejma*).

P í vlast ovací adjektiva se v obecné eztin sklo ují podle vzoru *dobrej* (*bratrovýho, bratrovýmu*). Výjimku tvo í, nom., akuz. a vok. sg. i pl., kdy se uplat ují tvary shodné se spisovnými (*bratr v*).⁹

⁸ Koncovka *óma* se v obecné e-tin objevuje v instr. pl. nejen u substantiv, ale u v-ech sklo ovaných slov.

ých jmen je v obecné eztin astá p ípona . *ej* ,
ání p íslovcí se oproti spisovnému zakon ení . *ejj*
v obecné eztin objevuje . *ej* , v omezené mí e také . *ejc* , . *ejz* (*rychlejc* ,
rychlejjz).

1.2.2.3 DEKLINACE ZÁJMEN

U osobního zájmena *já* nemá obecná ezтина na rozdíl od eztiny spisovné tvar *mne*. Obecná ezтина u zájmen *oni* . *ony* . *ona* nerozlišuje rody a používá jednotný tvar *voní*. Dále se v oblasti osobních zájmen obecná ezтина od spisovné eztiny liší tvary zájmen v instr. pl. (*náma* , *váma* , *nima*).

Podobná situace je i u vzoru *ten* , jeho tvar v instr. pl. je *t ma* , v instr. sg. se v obecné eztin projevuje hláskoslovné krácení (*tim*). V nom. a akuz. pl. se v obecné eztin pro všechny rody používá tvar *ty* oproti spisovnému *ti* , *ty* , *ta*. U feminin se v obecné eztin uplatují varianty tvar gen. , dat. , lok. sg. *tý* , *tej*. V obecné eztin se velmi často vyskytují tvary ukazovacích zájmen *ten(d)le* , *ten(d)le(nc)ten* , *tám(d)leta* apod.

U sklo ování zájmen p ívlast ovacích *m j* , *tv j* , *sv j* se v obecné eztin vedle adjektivních tvar (podle *dobrej* . tedy *mýho* , *tvýho*) objevují také tvary *s . oj* . (*mojeho* , *mojemu* , *mojema* , *mojima*). Svou roli v diferenciaci spisovné a obecné eztiny u zájmen hraje také délka , viz ást 1.2.1.5.

1.2.2.4 DEKLINACE ÍSLOVEK

U deklinace íslovek se v obecné eztin , podobn jako v eztin spisovné , uplatují různé typy , které mohou být z ásti společné pro jiné slovní druhy. U íslovek *ti* , *ty i* má tvar instr. podobu *t ema* , *ty ma*. Specifické obecné tvary *vobouch* , *voboum* , *vobouma* ustupují tvar m *vobou* , *vob ma* podobn jako tvary *dvouch* , *dvoum* , *dvouma*.

Druhé íslovky typu *dvojí* , *trojí* se v obecné eztin nevyskytují. Místo nich jsou používány tvary jako *dvoje* , *troje* , ve spisovné eztin typické pro druhé íslovky pomnožných substantiv.

Íslovka *mnoho* z stává v obecné eztin v instrumentálu nesklonná (*s mnoho d tma*).

⁹ V jihozápadní oblasti ech mají všechny tři rody nesklonný tvar neutra (*tátovo klobouk* , *tátovo sklenice*). Pro oblast střední jsou typické tvary *tátovej klobouk* , *tetiny místo*.

u a spisovnou eztinou v oblasti asování sloves se poslední dobou ím dál více stírají. Jevy, které byly d íve p ízna né pro nespisovné vyjad ování, se postupem asu stávají sou ástí kodifikace. P esto stále najdeme ur ité odliznosti jak u sloves v jednotlivých t ídách, tak u slovesa *být*.

V podmi ovacím zp sobu pomocného slovesa *být* se v obecné eztin uplat uje v 1. os. pl. tvar *bysme*. D je se tak i ve spojení se spojkami (*kdybysme*, *abysme*). K dalzímu odchýlení od spisovné eztiny dochází u 2. os. sg., kdy se v obecné eztin uplat ují tvary (*j*)*sez*, *si*. S tvarem *si* se setkáváme i u 2. os. sg. u pomocného slovesa *být* v minulém ase. P edevzím ve východních echách a na Morav se zde objevuje varianta (*p ízel*)*s*.

Slovesa první t ídy mají v obecné eztin v p í estí minulém u sg. maskulin tvary *nes*, *pek*, *sed si*, *moh*. Oproti spisovné eztin zde dochází ke ztrát koncového *. i*. U obecn eských tvar *plíst*, *víst* existují varianty *plest*, *vest* a *plect*, *vect*. Stejn tak se u infinitiv *píct*, *týct*, objevují varianty *pect*, *tect*.

U sloves druhé t ídy dozlo k jí0 zmín nému p echodu d íve obecn eských tvar k spisovnému jazyku (*najmul*, *obejmul*, *p etnul*). Typicky obecn eské jsou zde op t tvary préterita *tisk*, *uztk*, *p íb h*, *spad*.

Pro slovesa tetí t ídy jsou charakteristické hláskoslovné zm ny *ej* namísto *ý* (*krejt*, *mejt*) a *í* namísto *ij* v rozkazovacím zp sobu *nebí ho*, *napí se*.

Ve tvrté slovesné t íd se obecn eské tvary sloves ve zna né mí e shodují se svými spisovnými prot jzky. Výjimkou jsou obecn eské tvary v rozkazovacím zp sobu, nap . *proz*, *pov z*.

Slovesa páté t ídy se v obecné eztin asují stejn jako ve spisovné. V obecné eztin vzak dochází ke zm nám *jí* . *jí/i* (*d laj/i*).

Obecná ezтина, podobn jako u adjektiv, nerozlizuje v plurálu rod u p í estí minulého a v p í estí trpném, nap . *m sta se rozrostly*.

U sloves, která mají v 1. os. sg. koncovku *. u/ . i*, se v obecné eztin v 1. os. pl. pouívá kratzí koncovka *. m*, nap . *vedem*, *kupujem*.

1.2.3 SKLADBA

Útvar obecná ezтина není po stránce syntaktické výrazn jí charakterizován. Jevy, které se uvád jí jako typické pro obecnou eztinu, jsou

eztina a nejsou tedy nespisovné. Tyto jevy t sn
edk podle povahy projevu a situace. Jedná se
o rozdíly mezi projevem psaným (p edem p ipraveným) a mluveným (p edem
nep ipraveným, spontánním). Na výb ru prost edk se podílí ada faktor ,
nap . vztah mluv ího k poslucha m, faktory emocionální vyjad ující postoj
mluv ího k obsahu sd lení, rozdíl mezi dialogem a monologem apod.

Podle J. Hronka (1972, s. 73-74) se v rozdílech v syntaxi projev obecn
eských a spisovných projevují ty i základní tendence, v tzinou typické
pro rozdíl mezi projevem psaným a mluveným, netýkají se tedy p ímo obecné
eztiny jako úvaru:

- a) v tzi míra uívání expresivních prost edk , zejména nadm rné
uívání zájmen a ástic, zdvojování podm tu, z ásti také parenteze;
- b) p eruzování lineárnosti projevu r znými typy parentezí, prvky
p ídatného charakteru a apoziiopezí;
- c) prostzí styl zejména ve spojeních hypotaktických, kde jsou sice
jednotlivé typy významových vztah zastoupeny, zásoba spojek je ale
omezená a ada spojek se objevuje v r zných funkcích;
- d) d sledn jí provedení obecných vývojových tendencí eztiny, nap .
u vývoje slovesné reke.

1.2.3.1 LEXIKÁLNÍ A MORFOLOGICKÉ PROST EDY SYNTAXE V OBECNÉ EZTIN A V MLUVENÉM JAZYCE

Systém spojek je v obecné eztin a mluveném jazyce v bec
co do výb ru prost edk jednoduší než v eztin spisovné. Pro mluvený jazyk
a tedy i obecnou eztinu je typická ur itá homonymi nost pod adicích spojek.
Nap . spojka *kdy0* zde má význam nejen asový, ale i podmínkový a p í inný,
spojka *jak* se uívá jako spojka asová i podmínková, podobn také spojka *0e*.
Obecná ezтина a mluvený jazyk mají také svou vlastní podobu spojek.
Tam, kde se v písemném projevu uíje spojka podmínkových *jestli, kdyby*
a spojek p í inných *proto0e, pon vad0*, se v obecné eztin a mluveném jazyce
uplatní podoby *jesli, esli, esi, dyby, pr0e, pá* . Mluvený jazyk asto
up ednost uje parataktické vyjad ení p ed hypotaktickým. Typické je rovn 0
bezespojkové ázení v t, jejich0 významy jsou ve vztahu hypotaktickém

...m I tu ch ipku.), a uplatování spojek v r zných

Vzta0ná slova *jen0*, *jeho0*, *co0* a vzta0ná p íslovce místní jsou v mluveném jazyce nahrazována absolutním *co* (*Vojáci, co postavili most. D m, co jsem ta chodil*). Obdobn je tomu také u tázacích zájmen (*Co si mám vzít za kozili?*). *Co m 0e* být také u0ito ve významu *pro* (*Co bre íz?*).

P ivlast ovacího zvratného zájmena *sv j* se v mluveném jazyce u0ívá podstatn mén ne0 jiných p ivlast ovacích zájmen (*Seber si ty tvé v ci*).

Velmi typické pro b 0ný hovor a tedy i obecnou eztinu jsou pronominální podm ty v 1., 2. i 3. osob (*von p izel* oproti psanému *p izel*).

Opisné pasivum se v mluveném jazyce asto nevyskytuje. Up ednost uje se zde pasivum zvratné (*pivo se pije*) ve významu vzeobecného konatele nebo r zné nepasivní konstrukce s *lov k* nebo *jeden*.

Mluvený projev se také vyzna uje voln jí v tnou skladbou, zejména v d sledku p edsouvání samostatného v tného lenu (*Jít tam, to bych nemoh*). Platí to také pro aktuální len ní v tné, pro které je v b 0ném hovoru typické, 0e jádro, tedy nová informace, nebývá na konci v ty, ale p edchází východisko, které m 0e být i vynecháno (*Teta ti to vzkazuje. Kdo ti to vzkazuje? Teta*).

V hovoru je asté kladení p íklonek na za átek v ty (*Sem tam p ece nebyl*), vyzinutí z vazby a anakolut (Sgall, Hronek, 1992, s. 60-65).

1.2.3.2 SYNTAKTICKÉ ROZDÍLY VE FUNKCÍCH

Jednotlivé funkce se v mluveném jazyce v0dy p esn nerozlišují. Sv d í o tom nap . genitiv partitivní, který v b 0ném hovoru tém chybí, dále také omezené u0ívání instrumentálu ve významu do asné funkce a u0ívání spojek v r zných významech viz výze.

Na rozdíl od jazyka psaného jsou pro mluvený jazyk typické tzv. p ídatné v tné prvky (vsuvky, kontaktná slova), které mají ziroce modální funk ní platnost (prosté navazování, vysv tlování, zd razn ní, výzva, pochybnost, udr0ení kontaktu s poslucha em apod.) a charakteristické intona ní vyjád ení. Mezi nejb 0n jí slova a spojení pat í *no*, *no tak*, *no a*, *no né*, *0e jo*, *teda*, *tedy*, *mo0ná*, *jist*, *snad*, *prej*, (*v*)*opravdu*, *víz*, *to víz*, *víte*, *víme*, *dejme tomu* aj.

V mluveném jazyce, a tedy i v obecné eztin , dochází také k nadm rnému u0ívání zájmen a ástic. U zájmena *ten* jde o funkce odkazování

o emocionální zdraznění (*To je ten nejkrásnější*)
to má tvar *to* a zájmeno *von* funkci zdrazovací,
navazovací (*To ho neznám. Von Pavel nepůjde*).

Ve spisovném vyjádření se poměrně často vyskytuje sloveso *mít*
ve spojení s trpným píestím dokonavých sloves podmínek vyjádření
stav, který vznikl z předcházející činnosti a je jejím výsledkem (*mám uklizeno*,
v obecné češtině *uklízíno*). Příklad *mám sako dobře užitý* ukazuje, že před
d je nemusí být vždy totožný s podmítem slovesa a může mít více významů.
Jedním významem je výsledek minulé činnosti podmětu, druhým významem
je doplnkové spojení, které je ve spisovném jazyce obvyklé.

Typickým prostředkem expresivního vyjádření je v mluveném jazyce
nedodržení shody v rodu u nominativu a vokativu maskulina životného
v případě, že podstatné jméno předchází pídavnému (*kluk pitomá, dědek
jezuitná*) (Sgall, Hronek, 1992, s. 65-69).

1.2.4 SLOVNÍ ZÁSoba

Naprostá vztah slovní zásoby je pro spisovnou i obecnou češtinu
společná. Proto je přesné určení hranice mezi nimi problematické. Výjimku tvoří
slova a slovní spojení se silným emocionálním zabarvením, která ve spisovné
češtině nemají své místo. Oproti tomu odborné termíny, které jsou spisovné
češtině vlastní, se mohou spojit s hláskoslovnými a tvaroslovnými jevy
obecné češtiny. O pronikání slov s obecně českou hláskovou podobou
do spisovného lexika svědčí například *plamínek*. Toto přejímání je pozvolné
a spočívá v tom, že se obecně české slovo nejprve užívá v hovorové vrstvě
spisovného jazyka a později se z něj stává výraz stylisticky neutrální.

Podle P. Sgalla a J. Hronka (1992, s. 79) obecně českou slovní zásobu
tvoří několik hlavních slovků:

1) slova typická pro každodenní hovor, zčásti (ale ne vždy)
charakterizovaná svým obecně českým hláskovým složením nebo koncovkami,
zčásti kdysi převzatá z němčiny;

2) slova slangová, často přejímaná dřív předvedlím z němčiny, nověji
z angličtiny aj.;

3) slova emocionálně výrazná, od prostě expresivních přes hanlivá
(pejorativní) a obhroublá až k obscénním

k (1992, s. 73) charakterizují rozdíl mezi slovy
eskými a tmi, která jsou typická pro obecnou

eztinu takto:

- a) synonymní protjazyky, z nichž některé jsou slohové nebo emocionálně
příznakové (*spát* . *chmít*);
- b) spisovné slovo má obecněeský protjazyk stejného znění, ale
s přeneseným významem (*ba kora*, *ko ka*, *prase*, *bačant*, *zpa ek*, *bru et*, *let t*
na n co, *pást po n kom*);
- c) jednoslovný protjazyk víceslovného spojení, tzv. univerbizace (*o ní*
léka . *vo a* , *státní zkouška* . *státnice*, *nám stí I. P. Pavlova* - *Pavláček*)
a skládání (*memomocí*);
- d) slova bez významově ekvivalentního protjazyku (*lajdák*, *maka ka*,
ksichtit se).

Za nejproduktivnější typ tvoření obecněeských slov je považováno
odvozování.¹⁰ Dále se uplatňuje skládání a přejímání, které bylo často
ovlivněno rznými hláskoslovnými a tvarovými úpravami. Z francouzštiny
(*áste n p es n m inu*) obecněeztina převzala slova *blamáč*, *kuráč*, *paraple*,
z italské *Pepa*.

¹⁰ Mluvený jazyk si často vytváří slova, jejichž zakonění jsou specifická a ve spisovné eztině mívají
stylistický nebo emocionální příznak. J. Hronek (1972, s. 89) uvádí například přípony *-ajz*: *Hurvajz*; *- ek*:
utíká ek; *- ko*: *embé ko*; *-lín*: *stydílín*; *-ulda*: *ta ulda*.

A VE VÝUCE EÜTINY PRO CIZINCE

Po roce 1989 vzrostl zájem o eztinu jako cizí jazyk a výuka eztiny pro cizince získávala na intenzitě. Cizinci, kteří do české republiky za ali picházejí stále ve vztím potu, se potbovali dorozumět p edevzím v kaOdodenních situacích b Oného Oivota. M li zájem o zvládnutí zejména b On mluveného jazyka. Prostor, který je ve výuce v nován mluvenému jazyku, závisí mimo jiné na p ísluzné vyu ovací metod , podle které je vyu ování koncipováno.

2.1 KOMUNIKA NÍ METODA

V sou asné dob se ve výuce cizích jazyk uplat uje zejména komunika ní metoda.¹¹ Jedná se o sm r, se kterým se v n kolika posledních desetiletích setkáváme v menzí i v tzi mí e také ve výuce eztiny jako cizího jazyka.

Podle M. Hrdli ky (2005, s. 18) souvisí vznik komunika ní metody s tzv. komunika n -pragmatickým obratem v lingvistice, který nastal kolem roku 1970. Pozornost lingvist se p enesla z jazyka vnímaného jako systém (langue) na jeho realizaci (parole) a p edm tem zájmu se stala komunikace se vzemi faktory, které ji ovliv ují.

Komunika ní metoda disponuje t emi základními rysy, jimi0 jsou komplexnost, adresnost a u0ite nost. Pojem komplexnost zahrnuje rozvoj vzech ty hlavních e ových dovedností, kterými jsou poslech, tení s porozum ním, ústní a písemné vyjad ování. Adresnost p inází v tzi pozornost k u ícímu se, k jeho komunika ním pot ebám a jazykové úrovni. S pragmatickým zam ením výuky souvisí u0ite nost. Ve výuce se tak klade d raz na autentický jazykový materiál, který prezentuje typizované mluvní akty v základních komunika ních situacích (Hrdli ka, 2002, s. 48).

S uplat ováním komunika ní metody ve výuce eztiny jako cizího jazyka se nevyhnuteln pojí ur ité riziko. Pro n které studenty znamená u ení se eztin první setkání s flektivním jazykem. Proto se n kdy vyu ující ve snaze

¹¹ Hrdli ka (2005, s. 17-20) upozor uje na problematiku pojmenování, která m fle být zdrojem nejednotného chápání komunika ní metody. Krom škomunika ní metody0 je možné se setkat také s šmetodou komunikativní0.

nejrychleji, nejsnazším zp sobem a pokud mo0no souvání gramatiky do pozadí, co0 se pak m 0e negativn projevit omezenou schopností e ové produkce i recepcce.

M. Hrdli ka (2002, 49. 50) vidí jako dalzí mo0né nebezpe í spojené s komunika ní metodou nedostate nou pozornost v novanou komunikaci písemné a upozor uje na mo0né p ece ování b 0n mluvené e i, v echách obecné eztiny.

2.2 KOMUNIKA NÍ KOMPETENCE

Výsledkem uplat ování komunika ního p ístupu ve výuce by m lo být utvá ení komunika ní kompetence u ících se.

Hrdli ka (2002, s. 70. 71) popisuje komunika ní kompetenci jako sschopnost mluv ího úsp zn realizovat sv j komunika ní zám r, schopnost p im eného e ového (mluveného i psaného) i percep ního chování respektujícího situa ní zakotvenost projevu, role jeho ú astník i dalzí jazykové a mimojazykové faktory, je0 se na komunikaci spolupodílejí%0V Hrdli kov pojetí je ziroce chápaná komunika ní kompetence závislá na kompetenci jazykové.

J. řindelá ová (2008, s. 36. 37) chápe komunika ní kompetenci jako skomplexní p edpoklady e ové inností%a jazykovou kompetencí rozumí sur itý soubor znalostí o jazyce a jeho fungování a dovedností disponovat jí%0Dále zd raz uje, 0e tohoto souboru je nutné b hem výuky dosáhnout, aby byl cizinec schopn ezit komunika ní situace, kterým bude vystaven.

Auto i Spole ného evropského referen ního rámce pro jazyky (2002, s. 9) pracují s pojmem komunikativní jazykové kompetence. Jedná se o kompetence, skteré lov ku umo0 ují jednat s vyu0itím specifických jazykových prost edk %0

V rámci komunikativní kompetence vyd lují:

- a) lingvistickou kompetenci . zahrnuje lexikální, fonologické, syntaktické znalosti a dovednosti;
- b) sociolingvistickou kompetenci . vztahuje se k sociokulturním podmínkám u0ívání jazyka;
- c) pragmatickou kompetenci . týká se u0ívání jazykových prost edk v konkrétních promluvách, vztahuje se k vyjad ování jazykových funkcí (Spole ný evropský referen ní rámec pro jazyky, 2002, s. 13. 14).

Jazykové kompetence se ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky (2002, s. 11. 12) objevuje pojem obecné kompetence. Mezi obecnými kompetencemi auto i uvádí:

- a) deklarativní znalosti (savoir général);
- b) dovednosti a praktické znalosti (savoir-faire);
- c) existenciální kompetenci (savoir-être);
- d) schopnost učit se (savoir-apprendre).

V návaznosti na Společný evropský referenční rámec pro jazyky vznikly popisující tzv. referenční úrovně pro ně které jazyky, jež vymezují příslušnou úroveň znalosti v cizím jazyce, která je dána mírou osvojení základních jazykových dovedností a související úrovní komunikativní kompetence mluvčího (www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/referencni-urovne-pro-cestinu-jako-cizi-jazyk, 1. 3. 2010).

V referenčních popisech pro češtinu¹² se objevuje pojem sociokulturní kompetence. Ta je určena charakteristickými vlastnostmi dané společnosti a kultury a odráží se v chování jejich příslušníků při jazykové komunikaci. S pojmem sociokulturní kompetence Společný evropský referenční rámec pro jazyky systematicky nepracuje, k sociokulturním podmínkám užívání jazyka se však v rámci vztahuje sociolingvistická kompetence, která se sociokulturní kompetencí úzce souvisí.

Sociolingvistická kompetence zahrnuje znalosti a dovednosti, jež jsou zapotřebí ke zvládnutí společenských dimenzí užívání jazyka. Jedná se například o lingvistické markery sociálních vztahů, etnolingvistické normy, výrazy lidové moudrosti, rozdíly mezi funkčními styly jazyka, nářeční a přízvuk. Tyto jevy souvisí s používáním jazyka a podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky tvoří významné prvky lingvistického aspektu sociokulturní kompetence.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky (2002, s. 103-105) dále vymezuje sociokulturní znalosti, znalosti o určité společnosti a kultuře. Tyto znalosti jsou součástí obecné kompetence, konkrétně deklarativní znalosti (savoir général), a týkají se například oblasti každodenního života (jídlo a pití, pravidla stolování, státní svátky, pracovní doba a obvyklý pracovní režim,

¹² Pro češtinu jako cizí jazyk byly doposud popsány referenční úrovně A1, A2, B1, B2.

aj.), životních podmínek (např. životní úroveň, sociální péče, aj.), mezilidských vztahů (např. vztahy mezi generacemi, pracovní vztahy, aj.), hodnot, víry a postojů ve vztahu např. k náboženství i národní identitě, dále se týkají etiky, společenských konvencí, rituálů a obyčejů.

Neznalost sociokulturní kompetence může při komunikaci způsobit závažné komunikační bariéry, které mohou vést k nedorozumění. Student cizího jazyka se musí učit jak jazyk v reálné komunikační situaci použít, aby byla komunikace úspěšná. S určitým zjednodušením lze rozlišovat komunikační situaci, ve které jde primárně o komunikaci neformální, běžnou, přátelskou, a komunikační situaci, ve které jde o komunikaci oficiální. Diferencovat komunikační situaci lze také z hlediska podmínek a okolností, za nichž komunikace probíhá. Zda se jedná např. o komunikaci psanou nebo mluvenou. Z toho vyplývá, že každá konkrétní komunikační situace si vyžaduje užití specifických jazykových forem a prostředků. Pro to, aby komunikace proběhla úspěšně a bylo dosaženo komunikačního záměru, je nutná schopnost znát a rozlišovat funkční vlastnosti jednotlivých vyjadřovacích prostředků, které jsou spojovány s rozeznáváním spisovného a nespisovného vyjádření.

2.3 ZÁLEŽNOSTI OBECNÉ JAZYKOVÉ VĚDOMÍ DO VÝUKY

Pro dosažení komunikačního úspěchu cizince studujícího jazyk se jako nutná jeví znalost problematiky stratifikace národního jazyka a s tím spojená znalost obecné jazykové vědomí, zejména pobývá-li na území, kde je tento nespisovný útvar rozšířen a kde se vyskytuje ve funkci běžného mluveného jazyka. Ačkoli jsou názory jazykovědců na rozsah užití obecné jazykové vědomí v naší jazykové kultuře rozdílné a ačkoli jí lingvisté v minulosti nevěnovali zdaleka tolik pozornosti, kolik by si zasloučila, nelze její existenci před studenty jazyka tajit. Vzhledem k tomu, že učitelé jazyka se tak setkávají s problémem, jak běžný mluvený jazyk do výuky začlenit a zejména kdy s ním začít.

Výukové postupy, zahrnující v sobě obsahovou a metodickou stránku studia jazyka, nejsou a ani nemohou být jednotné, protože potřeby cizinců učících se jazyk nejsou stejné. Předpokladem výuky je nutné vědět, za jakým účelem se cizinec jazyk učí, k čemu jazyk potřebuje a v jakých situacích jej bude používat. Jiné postupy vyžadují studenti, kteří přijeli do České republiky

ovolenou, a jiné p ístupy jsou vhodné pro studenty, a republiku za sv j nový domov a cht jí zde ůít plnohodnotný ůivot. Zvládní skupinu tvo í studenti, kte í si jako sv j studijní obor vybrali bohemistiku. Každá skupina se lizí v cílech, které si klade v souvislosti se zvládnutím eztiny jako národního jazyka a jeho variet.

Cíl výuky, komunika ní pot eby student a stupe zvládnutí spisovného jazyka uvádí Hrdli ka (2002, s. 49) jako podstatné faktory pro úsp zné a smysluplné za len ní obecné eztiny do výuky.

Podle Hrdli ky (2002, s. 49) p evaŮuje názor, ůe by m l cizinec nejprve zvládnout eztinu spisovnou, resp. hovorovou, která je vhodn jí, b ůn jí a v komunikaci je od cizince o ekávána. Argumentuje tvrzením, ůe sobecn se p ece p í osvojování cizího jazyka prezentuje standard, prestiŮní podoba národního jazyka%.

J. Lukázová (2007, s. 186) zastává názor odlišný. Na obecn eské gramatické odchylky je podle ní pot eba upozor ovat od po átku výuky, a to vŮdy ve srovnání s eztinou spisovnou.

J. ůindelá ová (2008, s. 82) doporu uje uŮívat v po áte ním stadiu u ení se od úrovn A1 aŮ po B1 prost edky neutrální, které jsou společ né vzem funk ním oblastem. Jako d vod uvádí obtíŮné vypo ádávání se cizinc se zásadou p im enosti ve výb ru a uŮtí jazykových prost edk , která se týká stylových hodnot, tj. hovorovosti, neutrálnosti, kniŮnosti, pop . archai nosti jazykových prost edk . Pokud ovzem cizinec v po áte ním stadiu svého studia uŮívá ve vyjad ování hovorové a nespisovné prost edky, zejména obecn eské i slangové, není jeho vyjad ování považováno za nepřijatelné.

Společ ný evropský referen ní rámec pro jazyky (2002, s. 122. 123) doporu uje pro po áte ní stadia u ení se cizímu jazyku relativn sneutralní funk ní styl%¹³, jakoŮto styl, který rodilí mluv í nejpravd podobn jí pouŮívají v pr b hu komunikace s cizinci a o ekávají, ůe bude nerodilými mluv ími rovn Ů pouŮit. Schopnost vypo ádat se s r znou variabilitou e i a ovládání funk ních styl se od student ů ekává aŮ na úrovni B2.

¹³ ůNeutrální funk ní stylŮ je termín pouŮíváný autory Společ ného evropského referen ního rámce pro jazyky (2002, s. 122). Chápeme jej jako styl prost sd lovací uŮívající slohov í citov nepříznamové výrazy.

úvaha na problém, kdy s výukou obecné češtiny
při sestavování výukových programů v rámci
jazykových kurzů češtiny pro cizince a při tvorbě učebních materiálů mají sloužit
popisy tzv. referenčních úrovní jednotlivých jazyků, které se dále používají
například pro zavádění standardního systému zkoušek.

V popisu referenční úrovně A1 pro češtinu jako cizí jazyk se ovládnutí
obecných jevů nepředpokládá, a to proto, šlo jde o první kontakt, který
zdaleka nemůže pokrýt všechny situace, v nichž se cizinec, který této úrovní
dosáhl, může neplánovaně ocitnout. Použil-li by (by ojedinelé) prvky obecné
češtiny (např. lokálního dialektu), mohlo by to mít neúspěšný dopad na průběh
komunikace, zejména s rodilým učitелеm češtiny. Ten totiž zpravidla
automaticky pokládá obecnou češtinu za nadstavbu češtiny spisovné. Domnívá
se, že cizinec ovládá bezpečně spisovný jazyk, a proto si může dovolit využívat
i nespisovného. Takto se ztrácí komunikační vstřícnost ostatních mluvčích
účastujících v hovoru s cizincem na úrovni A1 češtiny. Obvykle to konkrétně
znamená zvýšení mluvního tempa a celkový přechod do nespisovné češtiny,
například využití slangismů, což je pro úroveň A1 již nepřijatelné (Hádková, Línek,
Vlasáková, 2005, s. 6).

Podle autora popisu referenční úrovně A1 cizinci na této úrovni nedokážou
ovládat obojí tvary spisovné a nespisovné, tudíž je pro ně dekodování
komunikátu v obecné češtině nemožné. Vhodné je ale upozornit cizince
na uvedené skutečnosti, aby nebyl překvapen neznámými tvary a podobami
slov (např. *maj, nev d j, mlíko*). Jejich aktivní ovládnutí považují autoři
publikace za neúspěšné. Cizinec, který ovládá češtinu na úrovni A1, si jako
uživatel často může vystačit s jednou variantou, ale protože jeho
komunikačními partnery budou především rodilí mluvčí, měl by rozumět
i některým dalším alternativním variantám (Hádková, Línek, Vlasáková, 2005).

Popis referenční úrovně A2 pro češtinu jako cizí jazyk už nabízí vztah
přes alternativních způsobů vyjádření, které by měli studenti zvládnout aktivně.
Přesto se za vhodné považuje používání relativně neutrálního funkčního stylu,
protože šlo je to právě tento styl, který rodilí mluvčí s největší pravděpodobností
používají v průběhu komunikace s cizincem a očekávají, že bude nerodilými
mluvčími také používán (Hádková, Bidlas, Confortiová, 2005, s. 114). Dále autoři

nedorozumění, nebo dokonce zesmělnění
těchto jazykových prostředků.

V popisu referenční úrovně B1 se obecná ztina dostává v tzi pozornosti ne0 u p edchozích dvou popis . Studenti na úrovni B1 si mají být v domi skute nosti, se existují dv varianty lexikogramatického kódu, b 0n ozna ované jako spisovná ztina a obecná ztina%o(řára, Bischofová, Confortiová, 2001, s. 221). Studenti na této úrovni mají být rovn 0 obeznámeni s faktem, že výb r vhodné varianty mluveného jazyka závisí na míst , kde mluv í pobývá nebo p sobí. V dí tedy, že na Morav a ve Slezsku není obecná ztina tak obvyklá a astá jako na území ech. Dále si jsou studenti v domi skute nosti, že spisovné varianty se primárn vyskytují v projevech psaných, zatímco v projevech mluvených jen tehdy, pokud se od jejich projevu o ekává ur itá míra formálnosti.

Úrove B2, která zpracovává zatím nejpokro ilejší stadium v u ení se ztina , v sob zahrnuje úrove B1, podobn jako ta v sob zahrnuje úrove A2. K obecné ztina v popisu úrovn B2 se tedy vztahuje popis úrovn p edcházející, dopln ný o popis rozdíl mezi spisovnou a obecnou ztinou v rovin fonologické, morfologické, syntaktické a lexikální, a informace týkající se pravidel volby mezi prost edky obou útvar v závislosti na spole enském kontextu a komunikativní funkci. Auto i popisu zd raz ují, že oba útvary nejsou rozlieny absolutn , protože existuje ziroká oblast, která je pro spisovnou i obecnou ztinu spole ná. Student ztiny, který dosáhl této úrovn , si musí být popsané situace v dom (Holub, Adamovi ová, Bischofová, 2005, s. 185).

Podle popis referen ních úrovní vypracovaných pro ztinu jako cizí jazyk se aktivní osvojení obecné ztiny o ekává a0 od úrovn B1, podle Spole ného evropského referen ního rámce pro jazyky dokonce a0 od úrovn B2. Na základ vlastních zkuzeností vzak m 0eme konstatovat, že cizinec 0ijící na historickém území ech u0ívá obecnou ztinu ji0 od úrovn A1. Platí to zejména pro studenty, kte í bu aktivn ovládají jiný flektivní jazyk, nebo se s ním alespo d íve setkali. Zkuzenost s jazykem podobné struktury je ve výuce ztiny jako cizího jazyka velice cenná.

Cizinci u ící se ztinu v eské republice navíc nejsou odkázáni jen na jazykové kurzy. Denn se setkávají s rodilými mluv ími a pozorují, jak oni sami jazyk pou0ívají, a na tomto základ si brzy sami za nou vytvá et sv j



*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

zaných na určitý situační kontext. Podobný vliv mají
0 média.

Zapojování obecných jevů do výuky ciziny jako cizího jazyka
by mohlo být motivováno zejména stanovenými výukovými cíli, které se odvíjejí
od potřeb různých skupin studentů. Studenti si ale vždy musí být v domi
rozrůznosti vyjadřovacích prostředků v rámci národního jazyka a jejich
sociálních konotací.

AVU EBNICÍCH EÜTINY PRO CIZINCE 1993

Spolu s rostoucím zájmem studentů o češtinu jako cizí jazyk se zvyšuje i počet publikací zaměřených na výuku češtiny pro cizince. Vznikají nové učebnice, pracovní sešity a různé doplňkové materiály. Ne vždy se učebnice orientují na jednu určitou skupinu uživatelů. Pokud mají učebnice napomáhat studentům dosáhnout předem stanovených cílů, musí daným cílům odpovídat koncepcí, metody a způsob prezentace gramatického učiva. Považujeme-li za cíl dosažení komunikativních kompetencí, předpokládáme, že by výuka cizího jazyka měla usilovat o co nejvčetnější přiblížení realitě. Učebnice by proto měly prezentovat takové vzory řečového jednání, které co nejvíce ji napodobují komunikaci v jednotlivých typech komunikačních situací. Je třeba slovy J. Koenského: „Učební text musí být algoritmem osvojování komunikativních schopností, prezentace poznatků o systému potenciálních ~~řádkových~~ prostředků musí být zcela podřízena v obsahu a prezentaci strukturu ~~řádkovým~~ potřebám. ... Posluchač jako aktivní uživatel češtiny si má předevzít (z hlediska maximálního programu) nebo výlučně (z hlediska minimálního programu) osvojit jevy s vysokým komunikačním koeficientem, tj. takové, které v případě neosvojení ohrožují úspěšnost komunikace“ (Koenský, 1989, s. 56).

Autoři učebnic češtiny pro cizince i vyučující v kurzech češtiny jako cizího jazyka postupovali a postupují k obecné češtině různě. Jejich postupy se liší v závislosti na tom, kdy, jakým způsobem, jakými prostředky a jestli vůbec obecnou češtinu do výukových materiálů zařazují. Pokud se ji autoři rozhodnou do učebnic zařadit, mohou volit několik různých způsobů. Obecně řešeny se mohou v učebnicích vyskytovat například s vysvětlujícími poznámkami, nebo v textu s celkovým poučením o obecné češtině. Měly by se setkat i s případy, kdy se obecně řešeny zařazují do textu bez vysvětlujícího komentáře. V textech, kdy dochází k prolínání obecné češtiny s prvky spisovnými nebo hovorovými bez jakéhokoli upozornění, což může pro studenty znamenat nemalé nesnáze. Ideální je, když učebnice obsahuje

...k pouení student , jak s obecn eskými jevy
...ých situacích je pouívát a v jakých nikoli.

Podle M. Hrdli ky (2002, s. 97) se p í uplat ování hovorových nebo nespisovných prost edk v u ebnicích a kurzech odráží mimo jiné také situace v jazykové teorii: ve starších u ebních materiálech je ezтина spisovná a0 kni0ní, co0 dokládá p íkladem u ebnice M. Sovy *A Practical Czech Course*, Praha 1962. P íbli0n od druhé poloviny 60. let se výuka výrazn ji posouvá ke szhovorn ní%a uplat ování obecné eztiny.

S obecnou eztinou se setkáváme nap . v u ebnici *eztina pro cizince. Czech for English Speaking Students* autor M. ¥áry, J. ¥árové a A. Bytela z roku 1969. Tato u ebnice je ur ena jednak pro pot eby zahrani ních student , kte í se v jazykových kurzech v tehdejším eskoslovensku p ípravovali ke studiu na vysokých zkolách, jednak pro ostatní zájemce o eský jazyk, kte í se pohybují v eském prost edí. S obecnou eztinou se setkáváme jen v ásti první, která se zam uje na základní inventá jazykových prost edk pot ebných pro dorozum ní v b 0ných ka0dodenních situacích praktického 0ivota. Druhá ást, o n kolik lekcí kratzí, u í studenty samostatné práci s odborným textem a soust edí se na porozum ní odbornému výkladu. V p edmluv auto i u ebnice budoucí u0ivatele eztiny upozor ují na skute nost, 0e n které gramatické jevy jsou uvád ny ve formách b 0ných pro obecnou eztinu. Sv j postup zd vod ují v tzí shodou obecn eských tvar se systémem, který se blí0í k v tzí jednoduchosti a pravidelnosti, co0 pro studenty znamená snazzí postup v u ení. Ke tvar m spisovným se v gramatických výkladech p istupuje a0 v druhé ásti u ebnice. Student se tak a0 pozd ji u í spisovné varianty n kterých tvar , které poznal d íve. Obecná ezтина se v u ebnici vyskytuje v rovin tvaroslovné a je omezena na ú0ení é . í v koncovkách, co0 je jeden z nejrozší en jzích jev obecné eztiny. Pravopisnou zvláztností je volba koncovky . í v nom. pl. p í vlast ovacích zájmen, co0 auto i u ebnice zd vod ují pozd jzím, pro studenta jednoduzzím p echodem ke spisovným tvar m.

P íklad .1 (Lekce 14, Text: Obchodní d m, s. 104. 107)

šJsme na nám stí Republiky. Tohle je pražský obchodní d m Kotva. Jdeme sem t i: já a mí p átelé Richard a Marta. Richard pot ebuje nový zimní boty a n jaký ponofky. Marta zase chce teplý rukavice a já nový kalhoty. ... V prvním poschodí si Marta vybírá rukavice a Richard upozor uje, fle v odd lení naproti prodávají pánský, dámský i d tský od vy. Mají tam i kalhoty

říká: Špoj me tam. Ty pot ebuje– oblek, vi ? ŠNechci celý
ulhoty jsou ufl moc starý. Pot ebuju n jaký nový. Takový, jako

Obecné české jevy jsou vyznačeny kurzívou, ale jen v textech. Pokud se objevují ve cvičení nebo při výkladu gramatiky, tak u0 signalizovány nejsou. Texty s obecnými jevy představují poměrně reálnou komunikační situaci, která se odehrává například při nákupu v obchodě a při konverzaci mezi přáteli. U obecných tvarů u0itých ve cvičení a při výkladu gramatiky u0 obecné jevy nejsou v textu nijak vyznačeny.

Příklad . 2 (Lekce 14, Cvičení, s. 115)

8. Put into the singular.

1. Nesu dva tflký kufry a dvě velký tašky. 2. Kupuju jízdenky. 3. Hledám jízdní ády. 4. V oddělení ufl nejsou volný místa. 5. Na sedadle leflí n jaký zavazadla. 6. Otvírám okna, protofle je teplo. 7. V oddělení sedí dvě starý paní a dvě mladý fleny. 8. teme p kný český knihy. 9. Rychlíky dnes nemají zpořl ní. 10. Bereme kufry a hledáme taxíky. 11. N který stoly jsou ur it volný. 12. Platíme dvě erný kávy. 13. Chceme dvě sv tlý piva. 14. Pot ebuje n jaký dobrý stolní lampy.

Dokladem u ebnice, ve které se student m vysloven nedoporu uje u0ívání obecného lexika, je kniha od autorek K. Hronové, K. Flíkové a J. Oherové. Vyzla v roce 1982 a nese název *eztina pro cizince*. Rovn o i tato u ebnice si klade za cíl poskytnout student m základní inventá jazykových prostředk pot ebných pro dorozum ní v b 0ných situacích ka0dodenního 0ivota.

Příklad . 3 (Lekce 16, Význam slova, Synonyma, antonyma, s. 124)

ŠN která cizí slova (hlavn z n m iny) jsou nespisovná: fla-ka (=láhev), fabrika (=továrna). Nepouflívejte jich!ö

Opakem je *U ebnice eztiny na základ ruztiny* J. Poráka vydaná v Praze roku 1984. Autor s obecnou eztinou v u ebnici pracuje systematicky. Studenti se s ní seznamují ji0 ve tvrté lekci formou autentického textu. Konkrétn se jedná o text písn Ji ího Suchého a Ji ího ¥litra *Co jsem m l dnes k ob du*. Následuje popis n kterých obecných jev z oblasti hláskosloví (nap . *ej* namísto *ý*, ú0ení *é* . *í*, *vo*. na za átku slov, *ou*. namísto *ú*.), morfologie (nap . . *aj*, . *ej* namísto . *ají*, . *ejí* v konjugaci sloves), lexikologie (nap . *ano* . *jo*, *káva* . *kafe*). Studenti se dále s obecnou eztinou setkávají

u ebnice, kde se jako sou část jednotlivých lekcí
ě texty z díl spisovatel Eduarda Basse a Karla

Poláka. Jednotlivé jevy obecné eztiny nejsou v u ebnici nijak oznaeny.

Příkladem u ebnice, v níž dochází k prolínání obecné eztiny s prvky spisovnými nebo hovorovými bez jakéhokoli upozornění, je kniha dvou autorek Elgy Echové a Heleny Trabelsiové *Chcete mluvit esky?* z roku 1992. Např. v části, která je oznaena jako gramatická a kde autorky vysv tlují spojení prepozice *na* s akuzativem, najdeme spisovný tvar slova *káva* spolu s obecn eskou variantou *kafe*, uvedenou v závorkách. Jakékoli vysv tlení chybí a student je tak odkázán jen na informace, které mu poskytne vyu učící. Podobn autorky postupují i v úvodními dialogu ve tvrté kapitole.

Příklad . 4. (Lekce 3, Gramatika, s. 72)

ŠJdu na kávu (kafe).õ

Příklad . 5 (Lekce 4, Text: Pojedez taky do Prahy?, s. 83)¹⁴

A: Chce–koupit místenku?

H: Dkuju, jse–hodná. Tady jsou peníze ó 40 korun. To sta í. Kdy se uvidíme?

A: V sobotu ráno na nádraží. Autobus jede z nástupi–t íslo 19.

H: Tak fajn. Ufl se t –ím. Ahoj!

A: Ahoj!

Je patrné, že v pr bhu nkolika desetiletí volili auto i u ebnic r zné postupy pí zavádění obecné eztiny do výuky. Výjimkou nejsou ani u ebnice, ve kterých se obecná ezтина neobjevuje v bec. O d vodech, které k tomu autory vedly, se mžeme jen dohadovat.

¹⁴ Z dialogu uvádíme pouze tu část, kde se objevují obecn eské jevy.

NA VE VYBRANÝCH SOU ASNÝCH ITINY PRO CIZINCE

Cílem této kapitoly je zjistit, jakou roli hraje obecná ezтина v sou asných u ebnicích eztiny pro cizince. V jednotlivých u ebnicích dále sledujeme hlavní rozdíly v p ístupu k obecné eztin .

K analýze jsme si vybrali ty i u ebnice eztiny pro cizince:

1. Bischofová, J. a kol. ezтина pro st edn a více pokro ílé. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 244.
2. Holá, L. . Bo ilová, P. esky krok za krokem 2. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2009, s. 208 + 4 s. p íloh a 84 s.
3. Neková ová, A. ezтина pro 0ivot. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2008, s. 264.
4. Adamovi ová, A. Nebojte se eztiny. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 283.

P í výb ru jsme se ídili rokem vydání u ebnic, jejich dostupností na sou asném kni0ním trhu a vlastní zkušeností s nimi. Dalším kritériem pro výb r u ebnic byla úrove , které by studenti m li po dokon ení u ebnice dosáhnout. Jako minimální jsme zvolili úrove B1 podle Spole ného evropského referen ního rámce pro jazyky.

Vybrané u ebnice nejprve stru n charakterizujeme z hlediska jejich zam ení a struktury, poté se soust edíme na jejich p ístup k obecné eztin . Sledujeme v jakých ástech u ebnic se obecná ezтина objevuje (gramatická ást, texty a cvi ení, texty ur ené k poslechu, slovní zásoba) a kolik prostoru jí auto i jednotlivých u ebnic v novali a jak tuto problematiku zpracovali. V textových ástech se soust edíme na výskyt obecn eských jev v textech monologických a dialogických. Textové p ílohy u ebnic nejsou sou ástí anlýzy.

Cílem analýzy není kritické zhodnocení zvolených u ebnic, nýbr0 srovnání didaktických mo0ností, které student m nabízí p í osvojování si tohoto útvaru eského jazyka.

P í rozlízování jev obecné eztiny vycházíme z první kapitoly, ve které jsme se obecnou eztinou zabývali z hlediska její hláskoslovné, tvaroslovné, skladebné a lexikální roviny. Hláskoslovné zm ny, ke kterým dochází v tvarotvorných formantech, adíme do oblasti tvarosloví. V oblasti syntaxe

to Oí rozlišují od jevů typických pro mluvený jazyk. Vstupinu do analýzy nezačali. Slovní zásoba obecné češtiny je zčásti společná i pro hovorovou formu spisovného jazyka. Svou roli zde hraje také stylistická variabilita slov. Určitá přesná hranice je poměrně problematická, a proto při analýze považujeme za obecně česká jen ta slova, která jsou takto charakterizována ve Slovníku spisovné češtiny pro zkolování a veřejnost (2007).

4.1 STRUKTURÁLNÍ CHARAKTERISTIKA U EBNIC

Všechny analyzované učebnice jsou určeny studentům, kteří již mají s češtinou určitou zkušenost. Ani v jedné z nich se proto neseznamujeme s mediačním jazykem. Dalším společným rysem pro všechny učebnice je jejich cíl, kterým je posilování komunikační kompetence. První dvě publikace jsou určeny pro začátečníky, zbylé dvě se zaměřují zejména na konverzaci. Pouze u jedné učebnice byl vydán pracovní sešit, který v analýze není zahrnut. Audio nahrávky jsou součástí jen dvou učebnic. Dále se učebnice liší po tem lekcí, obsahem gramatických výkladů, slovní zásobou a výběrem textů.

Učebnice **Čeština pro středně pokročilé** byla původně určena pro zahraniční bohemisty a ústřední Letní školy slovanských studií. V současné době je tato učebnice používána také při výuce v jazykových školách i ve výuce soukromé. U studentů, kteří s učebnicí pracují, autoři předpokládají zvládnutí 2 500-3 000 slov bohaté slovní zásoby a základ mluvnice.

Učebnice obsahuje 15 lekcí, které mají jednotnou strukturu. Každá lekce má tři části (A, B, C), které se od sebe liší především náročností. Část A se orientuje na komunikování, práci s textem a rozšíření slovní zásoby, část B se věnuje gramatice. Nejnáročnější je část C, ve které se studenti setkávají s autentickými texty z různých oblastí. Své místo zde mají také méně frekventované jevy, například starší označení mužů a vah nebo přísloví a pranostiky. Jednotlivé části nemají shodnou strukturu, společné je pro ně jen to, že po úvodním textu nebo gramatickém výkladu obsahují širokou škálu cvičení různých typů.

Publikace **Český krok za krokem 2** je druhým dílem učebnice New Czech Step by Step/Tschechisch Schritt für Schritt a vznikla na základě

1 pro eztninu jako cizí jazyk. Tého úrovn by m li
n dokon ení. U student , kte í s knihou pracují,
autorky p edpokládají jazykové kompetence na úrovni A1 a A2.

U ebnici tvo í 20 lekcí o deseti stranách. Výjimkou je poslední lekce, která je o dv strany delší a má i odlišnou strukturu. Jednotlivé lekce obsahují celkem p t shodných ástí. První strana ka0dé kapitoly se v nuje vstupní konverzaci na téma, které je uvedeno v záhlaví a které se vztahuje k celé lekci. Druhá a t etí strana obsahují text se cvi eními k osvojení si gramatických i lexikálních jev . Od strany tvrté po stranu sedmou se studenti seznamují s novými gramatickými jevy nebo opakují ty, které si ji0 osvojili a d kladn je procvi ují. Následující dvoustrana nese název eztnina pro ka0dý den a slou0í p edevzím k procvi ování komunika ních kompetencí v základních komunika ních situacích, ve kterých se studenti mohou ocitnout. Jedná se o b 0né situace týkající se oblasti slu0eb a nakupování, p ání a gratulací, léka ské pé e, pracovních pohovor apod. Poslední ást ka0dé lekce má podobu jedné strany, kterou z poloviny tvo í prostor pro slova a fráze, které si studenti pot ebují zapsat. Zbytek strany je v nován sebehodnocení a informacím o u ivu obsa0eném v další lekci. Poslední lekce se v nuje eské literatu e a literárním 0ánr m a od ostatních lekcí se lizí opa ným pom rem gramatiky a textu.

Tato u ebnice má jako jediná z analyzovaných publikací metodickou p íru ku, která je voln dostupná na internetu.

Konverza ní u ebnice **eytina pro yivot** je ur ena st edn pokro ilým a0 pokro ilým student m a klade si za cíl zdokonalit vyjad ování cizinc tak, aby mluvili jako rodilí ezi. Pro úsp znou práci s u ebnicí je nutná znalost eztniny na úrovni B2 podle Spole ného evropského referen ního rámce pro jazyky.

U ebnice obsahuje 15 lekcí, které zpracovávají 15 témat týkajících se b 0ných situací ka0dodenního 0ivota. Jedná se nap . o situace spojené s cestováním, nakupováním, zdravím, módou, bydlením, zam stnáním. Jednotlivé lekce jsou od sebe barevn rozlizeny, autorka u ebnice zvolila pro ka0dou lekci jinou barvu papíru. Lekce mají jednotnou strukturu, neshodují se vzak v po tu stran. V úvodu ka0dé lekce je uvedeno n kolik otázek, které se vztahují k tématu, a úvodní text. Následují otázky vztahující se k textu

textu porozumí. Největší část učebnice tvoří
ena na procvičování gramatiky, konverzace
a v poslední kapitole také poslechová cvičení. Na konci každé lekce je uvedena
slovní zásoba a její příklad do angličtiny a němčiny.

Učebnice **Nebojte se řečtiny** je konverzační gramatická příručka, která
vznikla z textů tvářených pro přípravu kurzu konverzace na Filozofické fakultě
Univerzity Karlovy a výuky na Letní škole slovanských studií. Je určena
studentům, kteří mají před absolvováním kurzu řečtiny pro cizince stále
problémy s běžnou komunikací. Cílem této příručky je seznámit studenty
s inventářem běžně mluvených jazykových prostředků a typických reakcí
v obvyklých životních situacích.

Publikace je tvořena 16 lekcemi, které jsou různě tematicky zaměřené.
Vnují se například pozvání na návštěvu, telefonování, hledání bytu, cestování
a hledání práce. Struktura jednotlivých lekcí je podobná. V úvodu každé lekce
se studenti setkávají s textem, který je doplněn o gramatické a lexikální
vysvětlivky, poté následují otázky testující porozumění danému textu a fráze,
pokud se v textu nějak objevily. Další část tvoří gramatická a konverzační
cvičení. Každá lekce je ukončena buď písemným úkolem nebo zajímavým
textem a cvičeními.

4.2 ŘEČTINA PRO STUDENTY A VÍCE POKROKILÉ

Autoři učebnice řečtiny pro studenty a více pokročilé přistupují k výkladu
o obecné řečtině v poslední kapitole, konkrétně v její druhé části B. Tato část je
tvořena úvodním článkem nazvaným *O řečtině obecné a spisovné*, cvičeními
testujícími porozumění textu, náměty pro ústní projev, gramatickým oddílem, jež
podává poučení o vybraných charakteristických rysech obecné řečtiny,
a jedním cvičením zaměřeným na obecnou slovní zásobu.

Článek *O řečtině obecné a spisovné* podává především informace
o hovorové řečtině a upozorňuje na situaci, kdy je tento termín zaměřován
s pojmem mluvená řečtina. Dále se zde uvádí Havránek v článku v pohledu
na danou problematiku a připomíná se, stejně jako lingvisté zastávají názor, že
spisovná řečtina není jediným centrálním strukturálním útvarem českého
národního jazyka, za druhý centrální útvar pokládají řečtinu obecnou+
(Bischofová a kol., 2008, s. 164). Ta je v závěru textu charakterizována

je nejrozšířenější nespisovnou varietou českého jazyka v obecném hovoru (v neoficiální komunikaci) v českých a částečně i na Moravě. Názory domácích i zahraničních bohemistů na roli češtiny spisovné (hovorové) a obecné v české jazykové situaci nejsou jednotné a jsou i nadále zdrojem diskusí a polemik. Zmíněná problematika je aktuální, otevřená, složitá; z prostorových důvodů však není možné představit ji zde zřejměji (Bischofová a kol., 2008, s. 164).

Gramatická část nazvaná *Vybrané charakteristické rysy obecné češtiny I.* je rozdělena do tří menších oddílů s názvy *Hláskosloví, Tvarosloví, Skladba*. V oblasti hláskosloví se zmíní následující jevy: *i* místo spisovného *é* (.), *ej* místo spisovného *ý* (.) / *í* (.), *vo* místo spisovného *o* (.), *ou* místo spisovného *ú* (.), krácení samohlásek v poslední slabice, dloužení samohlásky, tendence zjednodušovat výslovnost skupin souhlásek, změny v sousedství *j* a spisovného *i*, *y*, *í*, *e* a výslovnost *g* místo *k* v pejetých slovech. U jednotlivých jevů se uvádí místo výskytu, četnost a nkolik příkladů se spisovnými variantami v závorkách.

Část nazvaná *Tvarosloví* je rozdělena na 5 oddílů: substantiva, adjektiva, zájmena, číslovky, slovesa. U substantiv se upozoruje na odlišné zakončení v nom. pl. (*tenisti*), lok. pl. (*vojákách*), instr. pl. (*pánama*), vok. sg. (*pane doktor*) u maskulin, na ústup vzoru kost v nom. pl. (*pražské tvrti*) a gen. pl. typu chvíle (*chvíli*) u feminin a na lok. pl. vzoru místo (*místech*), dat. pl. (*jabkám/jabkám*) a na koncovky podle adjektiv v nichž v pádech u vzoru nádraží u neuter (*želího je dost*). U adjektiv jsou uvedeny obecně české tvary příjmení *dobrý* a informace o posesivních adjektivech, která mají v nom., ak. a vok. koncovky jako spisovná čeština, v ostatních pádech mají koncovky podle tvaru *dobřej*. U zájmen je uveden nom. gen. a dat. obecně českých tvarů zájmen *m j*. U číslovek se upozoruje na zakončení v gen. a dat. u číslovky *dva*, v instr. u číslovky *ty i*. Rovněž jsou zde uvedeny varianty číslovky *ty i* a jejich obecně české zakončení v instr. V oblasti sloves se upozoruje na následující tvary: *já bysem, my bysme, oni dlejí, já to v dlejí, voblíknul/voblík, et si to?, bejt, krejt, mejt, meju/myju*.

V oddílu obsahujícím pouze o obecně české skladbě se uvádí například nadměrné užívání ukazovacích a osobních zájmen, představení tzv. samostatného vlněného lenu, vyznění po et výrazů které slouží k udržení

Dále se upozoruje na skutečnost, že pro obecnou nadměrné užívání absolutního co místo relativ.

Použití o obecné eztiny v oblasti lexika je nahrazeno cvičením, ve kterém mají studenti přidat shovorové výrazy k obecněeským ekvivalentům.

S teoretickým použitím o obecné eztiny se v učebnici setkáváme také při výkladu o umleckém stylu v zresté lekci. Zde se poukazuje na přímou řeč a možnosti, které poskytuje při charakterizování postavy prostřednictvím spisovné eztiny, obecné eztiny, slangu, nářečí apod. S obecnou eztinou se setkáváme v příloženém příkladu.

Příklad 5 (Lekce 6, C, s. 75)

ŠP.: - Já ti snad skutečně udělím cenu za humor! Vykládky dlouhán v montérkách, to se ptá-ty mně, kterýho tu zná každý dítě? Snářil se zohýbaný cár blatníku při držení druhému muffi co nejbližší před očima. - Vidí- ten lak? - Naléhal, to je pravej holandskej. A to v-ěcko mi začvaká-! (I. Klíma)

Při výkladu o lexikální stránce jazykových projevů umleckého stylu se mezi prostědky nespisovnými uvádí mimo slang a nářečí také obecná eztiny. V použití o obrazných pojmenováních je například uvedeno slovo *buchta*, které je hodnoceno jako obecněeské ve smyslu pohodlný, dobrácký člověk.

Příklad 6 (Lekce 6, C, s. 76)

šmetafora o závoj mlhy; Pavel je buchta.

S obecnou eztinou se setkáváme i na dalších stránkách učebnice. V první lekci je v gramatickém cvičení uveden text J. Suchého Sluníko, ve kterém se vyskytuje obecněeské slovo *střežek*. Ve stejné lekci se ve cvičení o studentském slangu objevuje slovo *ulejt se*, které je také charakterizováno jako obecněeské ve smyslu vyhnout se (nepříjemné) povinnosti.

Příklad 7 (Lekce 3, A, s. 33, cv. A4)

š... Při zkoušení se nesmí napovídat. Zítra jde celá třída k zubaři, doufám, že se po ádnu ulejeme. Tomu, kdo bude při testu opisovat, napíšu pětku. ...

ve cvičení zaměřeném na určení míry formálnosti
mým projevem objevuje tvar *kdybysme*.

Příklad . 8 (Lekce 7, A, s. 78, cv. A8)

šNe-la bys
šNem la bys chu jít
šMohl bych t pozvat
šCo takhle jít dneska do kina?
šCo kdybysme -li
šHele, nep jdeme
šMflu t pozvat

V lekci deváté, která se vnuje íslovkám, se ve cvičení mezi kvantitativními výrazy vyskytuje slovo *f ra* charakterizované jako obecn ěský výraz ve smyslu velké množství.

Lekce patnáctá, ve které najdeme pou ění o obecn ěských jevech, obsahuje dv ě cvičení, která jsou p ěmo na obecnou ěztinu zam ěna. Cvi ění první nahrazuje výklad charakteristických rys ě obecn ě ztiny v oblasti lexika a spo ívá v p íazení šovorových výraz ě k obecn ěským ekvivalent m+. Z uvedených obecn ěských slov jsou jako obecn ěská charakterizována jen n která (*akorát, basta, buchta, drb, fabrika, fajnověj, huba, kecat, mazina apod.*).

Ve druhém cvičení mají studenti za úkol p ěvést text do spisovné ěztiny. Jedná se o zkrácený autentický text z knihy Vladimíra Párala *Mladý mu0 a bílá velryba*.

Příklad . 9 (Lekce 15, C, s. 167, cv. C1)

šMladý mufl a bílá velryba

Vladimír Páral

Já mám te ka ov-em volno, plnejch patnáct a p l hodiny, dvanáct stovák ě ve -rajtofli na zadku, motorku s plnou nádrfkou u vrátnice a nabíteř fo ák, unavenej ani trochu, naopak flízivej n co ud lat a zařít ó copak já asi dneska zařiju?! ó

B e a bou liv zatúroval motor, ale nevyjířld l, m j flivot za al n jak blb stagnovat, d ív to -lo aspo ráz na ráz, -kola, vojna, za t i m síce ufl sm novej mistr, je-t ten samej tejděn seznámení s Milu-kou ó ale pak se m j flivot n jak blb zastavil... Ale co mám teda d lat, kde je ta velká v c pro m ? Třudovat dál ó ale já chci d lat v ci, ne ufl se o nich jenom u it z knířlek. Ud lat vedoucího provozu, pak cechu a jednou t eba direktora ó to ale znamená sed t po ád víc na zadku v kanclu a nakonec ufl z n j nevlízit, ale já chci prost ě D LAT V CI ó ne to po ád jen tak -olíchat a lechtat, kdyřl známky ó tak velkou sbírku ařl po modřýho Mauritia, nebo toho nechat, kdyřl tenis ó tak turnaje a -ampionát, nebo toho nechat, kdyřl flenskou ó tak to obrovský do posledního detailu, nebo...ö

není nové slovní zásob vyhrazen oádný prostor. Slovní zásoba u ebnice je zna n obsáhlý, z obecn eských slov vřak uvádí jen jediné . *strej ek*. U slova *býk* je obecn eská varianta *bejk* uvedena v závorce. Informace, že se jedná o obecn eské varianty, vřak chybí.

V u ebnici eřtina pro st edn a více pokro ilé se obecná eřtina objevuje sporadicky v n kolika lekcích, které p edcházejí samotnému výkladu o charakteristických rysech obecné eřtiny, umíst němu do lekce poslední. Konkrétn se jedná o lekci 1., 3., 6., 7. a 9. Krom p íklad uvedených ve výkladu o um leckém stylu, nejsou obecn eské jevy v textu opat eny oádnými poznámkami, které by je jako obecn eské charakterizovaly a ani nejsou nijak zvýrazn ny. P estože se obecn eské jevy vyskytují v textech p eváon s monologickým charakterem, kontext nazna uje, že se jedná o komunika ní situace neoficiální. Ve t ech p ípadech se obecná eřtina objevuje v autentických textech, které p vodn nebyly ur eny pro didaktické využití.

U ebnice celkov obsahuje 42 jev obecné eřtiny. Nejmén obecn eských jev jsme zaznamenali v oblasti hláskosloví, nejvíce pak v oblasti slovní zásoby. Mimo hláskoslovné zm ny, které zp sobují morfologickou odlišnost, jsme se v oblasti hláskosloví setkali pouze se zm nou ý na *ej*, a to konkrétn ve dvou p ípadech. V oblasti tvarosloví se setkáváme se 17 obecn eskými jevy. Nejfrekventovan jšími tvaroslovnými jevy je ý namísto *ej* a é namísto ý v tvarotvorných formantech adjektiv a zájmen. Ve slovní zásob se s obecnou eřtinou setkáváme celkem ve 23 p ípadech. V řtina obecn eských slov se vyskytuje v textu u ebnice jen jednou. Výjimkou jsou slova *buchta* a *f ra*, se kterými se studenti setkávají na dvou r zných místech.

P estože je komentá o podob obecné eřtiny pom rn podrobný, ve výkladu není explicitn uvedeno, v jakých situacích je vhodné obecnou eřtinu užívat a v jakých nikoli. Jako negativní hodnotíme, že z jev a výraz uvedených ve výkladu o obecné eřtin se v textech objevují jen n které. V oádném z text se neseťkáme nap . s krácením samohlásek nebo zjednoduzováním n kterých skupin hlásek.

KEM 2

První krok za krokem 2 se podobá jako auto i p edchozí u ebnice rozhodly v novat pou ení o obecné eztin ást jedné z lekcí. I zde se jedná o lekci poslední, ve které je obecná eztina popisována v oddílu s názvem Gramatika.

Úvodní text podává informace o rozdílném uívání spisovné a obecné eztiny. Spisovná eztina je prestiöní podoba eského jazyka, která se pouívá na oficiální úrovni, tj. p i oficiálních píleítostech, v ú edních dokumentech, ve zkolách a ve ve ejnoprávních médiích. V mluvených projevech se spisovná eztina v tzinou vnímá jako nep irozená. V t chto situacích pouíváme obecnou eztinu nebo dialekty (viz ní0e). Obecná eztina je nespisovná forma eského jazyka pouívaná v b Oné ústní komunikaci, a to hlavn v echách a na západní Morav . V ostatních ástech Moravy se m 0eme setkat s dialekty (ná e ími), které d líme na st edomoravská, východomoravská a slezská. POZOR: Pouívání obecné eztiny není vhodné v oficiálních situacích (nap . pracovní pohovor, konference...) a p i psaní oficiálních dokument (nap . 0ivotopis, motiva ní dopis, objednávka, stí0nost...)+(Holá, Bo ilová, 2009, s. 204).

Autorky pova0ují za d le0ité zmínit i d vod vzniku dvojí eztiny . spisovné a obecné. sPo bitv na Bílé Ho e v roce 1620 zmizela eztina z vyzzích typ zkol a ú ad . Literární jazyk upadal, ale eztina se vyvíjela v mluvené podob . V dob Národního (sic) obrození (konec 18. století a první polovina 19. století) pijali lingvisté jako standard jazyk Bible kralické ze 16. století. Zm ny, které mezitím v mluveném jazyce v echách nastaly, nebyly pijaty. Tím vznikla dnezní situace, tedy koexistence spisovné a obecné eztiny/ná e í na v tzin území+(Holá, Bo ilová, 2009, s. 204)¹⁵.

Dále jsou studenti upozor ováni na tzv. mízení kód , které je v sou asné dob typické pro sou asnou jazykovou situaci, kdy se spisovná i obecná eztina pouívají v rámci jedné v ty nebo promluvy.

Následující ást výkladu tvo í popis sb On mluvené nebo obecné eztiny+. Autorky zde obecnou eztinu dopl jí jevy spisovnými, které na základ

¹⁵ Autorky zde p istoupily ke zjednodu-enému výkladu, což je pravd podobn motivováno didaktickými cíly.

typické pro bohemštinu mluvený jazyk. Jednotlivé jevy
ly.

V oblasti fonologie autorky uvádí změny *é* na *ý/í*, *ý* na *ej*, *o* na začátku slov na *vo*, krácení některých vokálů, zjednodušování a redukci některých skupin hlásek. Autorky uvelebují do této oblasti začínající jevy, které například Sgall a Hronek řadí do oblasti tvarosloví. Jsou to změny *.eji/ .ji* na *.ejc/ .jc* v komparativu a superlativu adverbí, vynechávání *.í* ve 3. os. pl. přítentiu nebo futuru perfektivních sloves, změna *.í* na *.ej* ve 3. os. pl. přítentiu nebo futuru perfektivních sloves, vynechávání *.e* v 2. os. pl. přítentiu nebo futuru, vynechávání *.l* v zakončení *.l* formy v mužském rodu tam, kde před *.l* předchází jiný konsonant.

Z morfologie autorky zmíní unifikaci koncovek v nom. pl. adjektiv, unifikaci koncovek v instr. pl. zájmen, adjektiv a substantiv, používání nom. místo vok. u mužských příjmení a profesí.

V příkladech z oblasti lexikologie autorky nerozlišují mezi obecněeskými výrazy (*jo, kafe, prachy, kecat*) a výrazy, které Slovník spisovné češtiny pro žkolu a veřejnost (2007) charakterizuje jako hovorové (*česká*), hovorové expresivní (*ztvát*) nebo zhrublé (*chlata*). Dále zde uvádí příklady slov, které vznikly univerbizací, deminutiva, vulgarismy a expresivní výrazy, spojky, kontaktní a redundanční slova.

V oblasti syntaxe autorky upozorní na používání zájmen *já* a *my*, na vynechávání pomocného slovesa *jsem, jsme* v 1. os. minulého času a na volnější stavbu souvětí.

S dalším teoretickým použitím o obecně češtině se setkáváme v příloze, konkrétně v přehledných deklinacích tabulkách, které jsou vypracovány pro všechny pády i obě pohlaví. Za spisovnými tvary se zde v závorkách uvádí obecněeské tvary u sloves, především v zájmen, přídavných jmen a podstatných jmen. Podobný systém najdeme také ve stručném přehledu gramatiky česká gramatika v kostce 2, který je také součástí uvelebnice.

Použití o odlišnostech mezi spisovnou a obecnou češtinou se systematicky objevují v celé uvelebnici v podobě poznámek a často i odkazů na stranu, která obsahuje celkový přehled obecněeských a bohemštin mluvených jevů. Například v první lekci se studenti setkávají s příkladem neformálního

dené pod textem dopisu se dozvídají, že se používají výrazy typické pro mluvenou a obecnou češtinu.

V sedmé lekci jsou studenti informováni o obecně českém tvaru *dobrý* v nom. pl. u všech rodů v poznámkách pod tabulkou pro tvary nom. pl. a akuz. pl. V lekci také inaktivně probíhá vysvětlování komparace adverbii jsou studenti upozorněni na tvary komparativu a superlativu s koncovkou *-ějc*.

Př. 10 (Lekce 1, Text, s. 8)

ŠV neformálním dopise nebo e-mailu používáme:

- vykání a neformální oslovení (např. *au, Adame*)
- výrazy typické pro mluvenou a obecnou češtinu (např. *moc, fajn, ach jo, fakt, koukat, strašně fajn*). Více o obecné češtině - str. 204.

Př. 11 (Lekce 7, Gramatika, s. 70)

š4. *Vím* te si: *dobře* = forma spisovné češtiny. V obecné češtině používáme v N. pl. pouze formu *dobrý*. Například: *dobří studenti, banány, kávy, auta*.

Př. 12 (Lekce 7, Gramatika, s. 70)

š3. V běžné konverzaci často slyšíme formy komparativu a superlativu v obecné češtině s koncovkou *-ějc*. Např. *rychlejc, nejrychlejc, levnějc, nejlevnějc*... Ale: *radě, nejradě*.

Zkratkou *OC* jsou na různých místech u tabulky označeny výrazy, které autorky považují za jevy a výrazy typické pro běžnou mluvenou nebo obecnou češtinu (např. s. 54 *pracák, obanka, divný, s. 104 cestovka, realita, seznamka, s. 128 česká, mužský/mužské, chlap*).

S obecnou češtinou se v učebnici sečtáme též v každé lekci, a to v textech psaných i v textech určených k poslechu.¹⁶ Obecně české jevy se v textech, které nejsou určeny k poslechu objevují izolovaně nebo ve větším množství v rámci jednoho textu.

Př. 13 (Lekce 12, čeština pro každý den, s. 124, cv. 5)

1. *Nechce-jít*
2. *Necht /necht la bys jít*
3. *Ne-el/ne-la bys*
4. *Nemá-chu jít*
5. *Co t eba jít*
6. *Co kdybychom/kdybysme -li*

¹⁶ Příklad textů určených k poslechu se v učebnici objevuje v menší míře.

matika, s. 204)

Co je strašný, co se dneska děje, paní Jánová. Koukala jsem na televizi a voni tam říkají, že přežijí zdražej kafe! Jako by ufl nebylo dost drahý, flet jo. Já nevím, co ty politici dělájí! Voni snad myslejí, flet ty prachy kradem. To bude měj starej na-tvanej! Von bez kafe nem flet bejt. Ale já vám řeknu, jestli zdražej taky pivo, tak ho na-tvou je-t víc. Voni furt sed jí s chlapama v hospodě, kecají a chlastají. Ale jestli jim to pivo zdražej, voni pudou a udělají revoluci!

V učebnici se objevují dva druhy cvičení, která jsou zaměřena na obecnou řečtinu. V prvním typu mají studenti za úkol text s (ne)označenými obecně lidskými jevy nebo jevy typickými pro neformální řečtinu převést do řečtiny spisovné, ve druhém typu cvičení mají obecně lidské výrazy naopak označit. Ve cvičeních, která se vztahují k poslechu textu, mají studenti nejprve za úkol rozlišit, který mluvčí používá obecnou řečtinu a který nikoli, popř. identifikovat jevy obecné řečtiny.

Příklad 15 (Lekce 5, řečtina pro každou den, s. 55, cv. 8)

Šau, já jsem Roman Pešek. V sobotu 17. dubna mi bude čtyřicet let. Jsem fletatej, mám kluka a holku a psa Bafika. Bydlím v Plzni kousek od centra, v Nádražní ulici 55. Dělám jsem obchodní akademií v Plzni, no a pak v roce 1998 jsem šel do Prahy na Vysokou školu ekonomickou. Když jsem došel na školu, nastoupil jsem v roce 2002 jako ekonomickéj konzultant do firmy Konzultpres. Tam jsem pracoval na několika projektech a byl jsem fakt úspěšnej. Bohužel jsem měl nízký plat, a proto jsem v roce 2006 odešel do francouzskéj firmy NeoLogistique. V této firmě jsem v roce 2006 absolvoval super-kolení v internetový reklamě a marketingu a v roce 2008 popř. nastáhl v ústředí firmy v Lyonu... a

Příklad 16 (Lekce 8, řečtina pro každou den, s. 84, cv. 3)

1. Pane profesore, rád bych vás pozval o víkend na večeři. Hodilo by se vám to v sobotu večer?

2. Ahoj Filipe, nechceš se někdy u mě zastavit na kafe?

3. Vážená paní, dovolujeme si vás pozvat na vánoční party do našeho centra dekorativní kosmetiky. Nabízíme velké slevy na vybrané produkty!

4. Šau Honzo, měl bys zítra v pondělí pít? Měly bychom si zajít na pivo a popovídat, co je nového.

5. Ahoj Petro! Ufl jsem vás s Lukášem dlouho neviděl. Nechcete přijít v pondělí odpoledne na návštěvu?

A. Určitě, tak zítra v pondělí U Kalicha!

B. Děkuju, ráda se vaší party zúčastním.

C. Jasně, kdy a v kolik se ti to hodí?

D. Teď máme rýmu, ale doufám, flet do pondělí budeme zdraví. Těšíme se!

E. Děkuji za pozvání. Velmi rád přijdu. V kolik hodin by se vám to hodilo?

Poměr monologických a dialogických textů, ve kterých se vyskytuje obecná řečtina, je v učebnici poměrně vyrovnaný. Autorky pečlivě pracují také se situačním kontextem. Pokud se obecně lidské jevy objeví v textu, který

sou na tuto skutečnost studenti upozorněni a mají
přeformulovat.

U textů určených k poslechu převaluují obecné jevy v dialozích. Jedná se především o rozhovory mezi přáteli, příbuznými, tedy v situacích, kdy si mluví tykají. V menší míře se obecné jevy objevují v běžné komunikaci mezi cizími lidmi na ulici, v obchodě nebo realitní kanceláři. U rozhovorů probíhajících například na pozdě nebo u lékaře autorky obecnou ztínu nepoužily.

Př. 17 (Lekce 8, CD 1, Track 38)

Š: No ne, jse—to ty? Uf! Jsem tě neviděl sto let! Tak co, jak fije—?
A: Jo, v pohodě. A co ty?
Hele, nezajdem si na pivo?
Dneska nemám flu, ale třeba pítí tejdenn.
A kdy? Co třeba v pátek?
No to se hodí, to mám zrovna narozeniny!
Cofle, je to možný? Ty máš—narozeniny tě ináčtyho dubna? Já taky!
No, to je dobrý, tak to spolu musíme oslavit! Tak se sejdeme v sedm večer u Tygra, jo?

Př. 18 (Lekce 15, CD 2, Track 38)

Š: Dobrý den. Chtěl bych poslat dopis doporučeně.
A máte vyplněný podací lístek?
Ne, nemám.
Tak tady je, vyplňte si ho.
Musím vyplňovat všechno?
Ne, jenom odesílatele a adresáta.

Slovní zásoba není v jednotlivých lekcích systematicky uvedena, souhrnně je obsažena ve výbavném slovníku na konci přílohy. Českým výrazům zde odpovídají anglické, německé a ruské ekvivalenty. Zkratkou O autorky označují výrazy typické pro běžnou mluvenou nebo obecnou ztínu (Holá, Bořilová, 2009, s. 253). Kromě obecných výrazů mezi nimi najdeme také výrazy hovorové (*koukat, máma, táta*).

Obecné ztínění je v učebnici český krok za krokem 2 v novém velkém prostoru. Obecné jevy se vyskytují v každé lekci a až na několik málo případů jsou na ně studenti upozorněni. V poslechových textech, které jsou v učebnici přítomny, obecné jevy signifikovány nejsou, protože by to bránilo jejich dalšímu použití. Příklady všech poslechových textů se nacházejí v příloze, ve které jsou obecné jevy a výrazy, které autorky hodnotí jako

eztinu, vyzna eny kurzívou. V t chto textech jsme kvenci obecn eských jev , co0 je v souladu se skute ností, 0e obecná ezтина je zále0itostí p evá0n mluveného projevu. Pro studenty je to jasný signál k tomu, aby obecnou eztinu v písemném projevu nepou0ívali. Krom text um le vytvo ených se s obecnou eztinou setkáváme také v textech autentických. Jedná se o píse brat í Eben Mám dny, úryvek textu Dobytí severního pólu autor L. Smoljaka a Z. Sv ráka a úryvek textu z Kní0ky s erveným obalem od A. Berkové.

Z obecn eských jev , které autorky uvád jí v ásti obsahující pou ení o obecné eztin , se v u ebnici vyskytují v r zném po tu vzechny. V u ebnici jsme zaznamenali celkem 432 obecn eských jev , z toho 381 p ípadá na texty ur ené k poslechu. Z celkového po tu obecn eských jev za azujeme 103 do oblasti hláskosloví, 274 do oblasti tvarosloví a 55 do slovní zásoby. V hláskosloví, nepo ítáme-li ty hláskoslovné zm ny, které zp sobují morfologickou odliznost, je nejfrequentovan jším obecn eským jevem krácení samohlásek, které se nej ast ji vyskytuje v 1. os. sg. préz. (*prosim, nevím, musím, uklidím, neumím, t zim*), poté následuje zm na *í/ý* na *ej* v ko eni í kmeni slova (*zejtra, tejden, bejt, prej*) a obecn eské *vo* na za átku slov (*vo, von, vopravdu, vob as*). V tvarosloví se nej ast ji setkáváme se zm nou é na *ý*, a to v tvarotvorných formantech adjektiv, zájmen a íslovek (*t 0ký, skv lý, n jaký, ka0dý, jedný, podruhý*), dále se zm nou *ý* na *ej* rovn 0 v tvarotvorných formantech adjektiv, zájmen a íslovek (*t stovinovej, hruzkovej, n jakej, jedinej*), následuje obecn eská koncovka *.ma* u substantiv instr. pl. vzech rod (*knedlíkama, bramborama, jahodama, hranolkama, autama, d tma, kamarádama*) ve shodách s ostatními slovními druhy (*americkejma, váma*). V menzí mí e se pak objevují obecn eské tvary *jsez, bysme*, vynechávání koncového *.l* v p í estí minulém u sg. mask. (*p ines, pomoh*) a tvary *dávaj, maj, dojedem* apod.

Ve slovní zásob se nej ast ji setkáváme s ásticí *jo* a to celkem v 35 p ípadech ze 43 obecn eských slov. Druhým nejfrequentovan jším slovem je obecn eské *fajn*, za kterým následuje substantivum *kafe*. Z dalzích obecn eských slov, které se v u ebnici objevují, jsou to nap *.flek, fofr, blinkr, bu t*.

ce ezтина pro život se s výkladem gramatiky setkáváme jen v záv ru u ebnice v podob stru eného p ehledu eské gramatiky. Pou ení o obecné eztin tu však nenajdeme. S obecnou estinou se v u ebnici setkáváme v textech a cvi eních, v textech ur ených k poslechu i ve slovní zásob , která je uvedena v záv ru ka0dé lekce. Cvi ení, která by byla zam ena p ímo na obecnou eztinu, v u ebnici nenajdeme. Obecn eské jevy nejsou v u ebnici nijak zvýrazn ny a nejsou opat eny 0ádnými poznámkami.

V textech a cvi eních, které nejsou ur eny k poslechu, se obecná ezтина vyskytuje zásadn izolovan . Tyto texty mají p evá0n monologický charakter a vztahují se k neoficiálním situacím.

P . . 19 (Lekce 9, Text, s. 113, cv. 2)

šNa televizi se dívám každý den. Jakmile p íjdu ve er z práce dom , sednu si k televizi, otev u si pivo a dívám se na zprávy. Sleduju je na v-ech programech, abych m l dobrý p ehled o v-em, co se d íje. Potom p epínám z jednoho kanálu na druhý a vybírám si kriminálku nebo ak ní film. V t-inou ale u televize usínám, protože jsem z práce utahanej jako pes. (Milan)ö

P . . 20 (Lekce 4, s. 55, cv. 15)

šChcete si nechat :

- ost íhat vlasy
- vy ístít zimní bundu, která má mastné fleky
- opravit ulomený podpatek
- ud lat masáží zad
- uklidit bytö

S podobn nízkým výskytem obecn eských jev se setkáme i v poslechových textech. Pokud se v nich obecná ezтина objevuje, pak je to z v tzí ásti v podob jednoho a0 dvou p ípad v rámci jednoho textu.

P . . 21 (Lekce 8, s. 55, cv. 7)

š**Michal:** O víkendu jsem m l velkou sm lu. Je-t te jsem z toho jelen. V sobotu dopoledne jsem jel k p ítelkyni na náv-t vu. Zaparkoval jsem auto p ed jejím domem. Odpoledne jsme cht li jet na výlet, ale auto bylo fu . Okamfít jsem zavolal policii a ekl jsem, fle mi n kdo ukradl auto. Sepsali jsme protokol a te musím m síc ekat, jestli se auto n kde najde. Moc tomu nev ím. ... ö

Z celkového po tu 48 nahrávek se obecná ezтина vyskytuje v 10 poslechových textech, z toho ve dvou textech monologického charakteru

kých. Dialogy prezentují neoficiální komunikaci, nebo pátel. Ani v textech určených k poslechu, ani v ostatních textech není obecná ezťina nijak signalizována.

Slovní zásoba je uvedena v0dy v záv ru lekce a vyskytují se v ní i slova obecn eská, na která nejsou studenti upozorn ěni.

Z celkového po tu obecn eských jev , které jsme v u ebnici zaznamenali, adíme 16 do oblasti tvarosloví a 20 do oblasti slovní zásoby. Hláskoslovné jevy, který by nezp sobovaly morfologickou odliznost, u ebnice neobsahuje. V oblasti tvarosloví jsou nejfrekventovan jzími obecn eskými jevy ý namísto ej, a to v tvarotvorných formantech adjektiv a zájmen (*krásnej, jakej*) a é namísto ý v tvarotvorných formantech adjektiv a íslovek (*d le0itý, sedmý*). Dalším astým obecn eským jevem je krácení u 2. os. sg. min. asu pomocného slovesa *jsí* na *s*, které se p ipojuje k p edchozímu slovu ve v t , nap . *abys, cos, 0es*. Z dalších tvaroslovných obecn eských jev se v u ebnici vyskytuje koncovka . *ma* u substantiv pl. vzech rod (*kamarádama*). Ve slovní zásob se nej ast ji setkáváme s ásticí *jo*. Mezi dalšími jmenujme nap . *blinkr, kafe, fajn, panák, fu , flek*.

4.5 NEBOJTE SE EÜTINY

U ebnice Nebojte se ezťiny obsahuje souhrnný p ehled jev obecné ezťiny ve form ědíferen ěních tabulek mezi ezťinou spisovnou a skolokviální%0 a0 v samotném záv ru. Pomocí grafických zna ek rozlizuje autorka jednotlivé jevy na velmi rozzí ené, mén rozzí ené a jevy, které jsou na ústupu. Nejprve popisuje zm ny samohlásek v koncovce, kmeni a na po átku slov. Jedná se o zm ny é na *í/ý, ý/í* na *ej, o* na *vo, u* na *ou*. Dále se v nuje výslovnosti, a to konkrétn vynechávání souhlásek *k, j, l* a *r* zných hlásek nebo skupin hlásek v ur itých pozicích. V ásti v nované morfologickým rozdíl m je uvedeno paradigma obecn eských tvar pro adjektiva a zájmena v singuláru i plurálu. U podstatných jmen je zmín na koncovka . *ách* na místo spisovného . *ích* u maskulin a neuter v lokálu plurálu a koncovka . *ama/ ema* u maskulin, feminin a neuter v instrumentálu plurálu. Následující tabulka obsahuje obecn eské tvary zájmen a íslovek v instrumentálu plurálu. U genitivu íslovek *t í* a *ty* jsou za skolokviální%0 také ozna eny tvary *t ech, ty ech*. V poslední ásti se autorka v nuje sloves m. Informuje zde studenty o pronikání n kterých

tvary do spisovné normy. Jako příklad uvádí tvary
časť ať a tvary 1. os. pl. u sloves první, druhé
ať ať ať. V tabulce pro minulý čas jsou uvedeny obecné
eské tvary *ved, et, nes, ek, tisk/tisknul, p íjmul*. Dále se zde objevují tvary 3. os. pl. *prosej(i), trp j(i), b ůej(i)*, tvary kondicionálu *bysem, bysme, dybysme* a spojka *abysme*.
Jako poslední autorka zmiňuje shodu v rodě neuter v plurálu.

S dalším poučením o obecné ezťině se setkáváme v n kolika lekcích,
kde jsou studentům jednotlivé obecné eské jevy představovány formou
gramatických vysvětlivek za textem. V úvodní vysvětlivce autorka studenty
informuje o termínech, které v učebnici používá. Jedná se o šjazyk spisovný
(psaný) a kolokviální (mluvený), styl formální a neformální (Adamovi ová,
2007, s. 15). Dále upozorňuje na sstídání kódů¹⁷, které je pro mluvený jazyk
typické, viz 4.3.

V první lekci je například studentům přednictvím gramatické vysvětlivky
představena změna *ej* a obecné eské tvary pro 2. os. prez. slovesa *být, sí*
a *sez*. Tato lekce poskytuje poučení o obecném *v*. na začátku slova,
o ztrátě koncového */u* tvaru sloves v minulém čase *edcházeli / konsonantu*,
o vynechávání koncovky *.e* ve tvarech 1. os. pl. prezentu, o změně na *ý*
u adjektiv středního rodu a zájmen a tvrdých adjektiv ženského rodu,
o vynechávání hlásky *j* stojící na začátku slova před konsonantem a o krácení
u 2. os. sg. min. času pomocného slovesa *jsi* na *s*, které se připojuje k dalšímu
nejbližšímu slovu ve větě.

Příloha 22 (Lekce 10, Gramatická vysvětlivka, s. 136)

š7. p. pl. ó **MA**

s dal-ími kluky	s dal-í ma kluk ama
s obrovskými kapkami	s obrovský ma kapk ama
s dvěma lahvemi	s dvě ma láh vema
s nimi	s nima ö

Školní kolokviálním jazyce se v I. plurálu pro všechny rody používá jednotná duálová koncovka *ó ma*: (s takovými *tými* velkými kluky, dívkami, sukni, místnostmi, okny *ó s* takový**ma** *tými* velký**ma** kluk**ama**, dívk**ama**, suk**ma**, místnost**ma**, okn**ama**).
Ve spisovném jazyce se koncovka *óma* vyskytuje pouze u OB MA, DV MA, U^TMA,
O^TMA, RUKAMA, NOHAMA. Zájmena, adjektiva a příslovky spojené s *tými* slovy rovněž
přebírají tuto koncovku: *s těmi* velký**ma** u-í**ma**; mezi *tými* *o* í**ma**ö

¹⁷ Srov. míření kódů Bermel (2001).

Obecnou řečtinou setkáváme v každé lekci, i když v prvních 15 textech se obecná řečtina nevyskytuje v lekcích 2 a 11, najdeme ji však ve cvičeních nebo v krátkých textech, které se objevují po gramatických vysvětlivkách. V této části textů obsahujících obecné jevy má dialogický charakter.

Příklad 23 (Lekce 5, Text: Pavel potřebuje peníze, s. 62)

ŠJeden Pavel v známý je úspěšný podnikatel. Pavel chce v létě podniknout cestu po moři a rád by si pořídil plachetnici, ale neví, kde na to má vzít.

- Ahoj Marku, nemohl bys na chvíli pomoci? Mám takovou chlouostivou v c...

- Tak **ven s tím!** Pokud ale chceš zase **řádky prachy**, tak...

- Já vím, pomůžeš, já ti to hned vysvětlím...

- Tak **vo co dě**.

- Mám potřebnost koupit si výhodnější inzerát takovou plachetnici, dost levně. Mofná bys mi mohl...

- **No ne!** Plachetnici? ...

Situace, ve kterých se dialogy odehrávají, jsou v řečtině neformální diskuse s přáteli, nebo mezi ústřední dvojicí příběhu, který se prolíná celou učebnicí, mezi Hanou a Honzou. S obecnou řečtinou se zde setkáváme při nakupování, při prohlídce bytu nebo v bance, tedy v situacích, kdy se mluvčí neznají a vykájí si.

Příklad 24 (Lekce 12, Text: To snad nemyslíte vážně, s. 168)

Prodávka: Co to bude?

Honza: Kilo pomerančů, kilo rajčat, prosím. Ale můžete mi, prosím, nedávajete!

Prodávka: No, to je těžký...

Honza: Dovolíte, já bych si vybral sám...

Prodávka: To bohužel nejde! Kam **bysme** půjdete, **dyby** na to každé **řádky**, to bych z toho za chvíli mohl kašat... Já vám dám jen to nejlepší...

Honza: Děkuju.

Prodávka: Je to nějaký problém?

...

Cvičení, která by byla zaměřena na procvičení obecné řečtiny, se v učebnici nevyskytují. Audio nahrávky textů nejsou součástí učebnice.

Nová slovní zásoba se v učebnici uvádí v podobě lexikálních vysvětlivek za textem. Obecné jevy z oblasti hláskosloví a tvarosloví jsou vyznačeny tučným písmem. Stejněho označení se užívá v textech v celé učebnici.

obsahuje 383 jev obecné eztiny. Nejmén v oblasti slovní zásoby, nejvíce obecných jevů jsme zaznamenali v oblasti tvarosloví. Mimo hláskoslovné změny, které způsobují morfologickou odlišnost, jsme se v oblasti hláskosloví nejčastěji setkali s obecným *vo* (*vosmi, von, vopravdu*) na začátku slov a chybějící hláskou *j* na začátku i uvnitř slov (*esli, ezti, pu ill*). V oblasti tvarosloví jsme zaznamenali 220 obecných jevů. Nejfrekventovanějším tvaroslovným jevem je *é* namísto *ý* v tvarotvorných formantech adjektiv, zájmen a číslovek (*báje ní, tý, sedmý*). Dalším častým jevem, se kterým se v tvarotvorných formantech setkáváme, je *ý* namísto *ej* v tvarotvorných formantech adjektiv a zájmen (*deleŕitej, kterej*). Následuje vynechávání koncového *.l* v písestí minulém u sg. mask. (*nemoh, sn d*), tvar *sez* pro 2. os. sg. přez. a koncovka *.ma* (*obrovskýma, dalzíma, kapkama*). Ve slovní zásobě se obecná ezтина vyskytuje celkem v 67 případech. Nejčastěji se zde setkáváme s obecnou částicí *jo*, která se v učebnici objevuje dvacetkrát. V menších etnostech se vyskytují slova *furt, kafe, panák, zuplík, bacha, potvora* a další.

4.6 SHRNUŤÍ

Analýza učebnice eztiny pro cizince ukázala rozdílný přístup jejich autorů k obecné eztině. Souhrnné pojednání o tomto útvaru národního jazyka neposkytuje pouze jedna učebnice. Ezтина pro život. Tato učebnice spolu s učebnicí ezтина pro střední a více pokročilé studenty na obecnou ezтину v textech nijak nepozoruje.

V textech a cvičeních se obecná ezтина objevuje ve všech sledovaných učebnicích, cvičení, která by byla zaměřena přímo na obecnou ezтину, však najdeme jen v učebnici esky krok za krokem 2 a v mnohem menší míře také v učebnici ezтина pro střední a více pokročilé.

Kromě učebnice ezтина pro střední a více pokročilé se obecná ezтина objevuje především v textech dialogických, které mají k běžnému mluvené komunikaci blíže než texty monologické.

Audio nahrávkami disponují pouze dvě ze čtyř vybraných učebnic. V obou případech se obecná ezтина v textech určených k poslechu objevuje, v případě učebnice ezтина pro život však jen ve velmi omezené míře. Naopak

Obou částí u ebnice esky krok za krokem 2, jsme
obecn eských jev v porovnání s její textovou
částí.

Novou slovní zásobu v každé lekci uvádí jen dvě ze čtyř sledovaných
u ebnic. V obou u ebnicích jsou do ní zahrnuty i obecn eské výrazy.
U ebnice ezina pro život je jako obecn eské nehodnotí, u ebnice Nebojte
se eziny je od spisovných výrazů odlišuje tučným písmem. Zbývající dvě
u ebnice obsahují obecn eské výrazy ve slovnících uvedených na konci
u ebnic. Zatímco u ebnice esky krok za krokem 2 tyto výrazy označuje
zkratkou O, u ebnice ezina pro středně a více pokročilé obecn eské
výrazy neoznačuje nijak.

Analýzované u ebnice se dále liší prostorem, který obecné eziny
v nově. Nejméně obecné eziny se vyskytuje v u ebnici ezina pro život,
která obsahuje celkem 36 obecn eských jevů. Za ní následuje u ebnice
ezina pro středně a více pokročilé s 42 obecn eskými jevy. Zbývající dvě
u ebnice poskytují obecné ezinám prostoru více. V u ebnici esky krok
za krokem 2 jsme zjistili 234 a v u ebnici Nebojte se eziny 383 jevů obecné
eziny.

V oblasti hláskosloví se nejčastěji vyskytovalo útlouění é. í a ej namísto ý,
dále krácení samohlásek a vynechávání souhlásek a obecn eské vo.
na za átku slov a po předponě namísto o.

Nejfrekventovanými jevy v oblasti tvarosloví je ý namísto ej a é
namísto ý v tvarotvorných formantech adjektiv, zájmen a íslovek, dále
vynechávání koncového /v p í estí minulém u sg. mask. (*nemoh, sn d*), tvar
sez pro 2. os. sg. prez., koncovka . *ma*, tvar s pro 2. os. sg. pomocného slovesa
být v minulém ase. V menších míře se v u ebnicích objevují obecn eské tvary
jsez, bysme, vynechávání koncového /v p í estí minulém u sg. mask. a tvary
dávaj, maj.

V oblasti slovní zásoby jsme se nejčastěji setkali s obecn eskou částicí
jo, p íslovcí *furt* a *fajn*, substantivy *kafe* a *panák*.

Názory na obecnou eztnu, zkuzenosti s ní a její znalost jsme prost ednictvím ankety a n kolika cvi ení zjiz ovali ve t ech malých skupinách respondent . První skupinu tvo í 9 student , kte í studují eztnu jako cizí jazyk v rámci programu Erasmus na Univerzit Palackého v Olomouci. Druhou skupinu reprezentuje 21 student z Letní zkoly slovanských studií v Pod bradech. T etí skupina zahrnuje 15 student studujících eztnu jako cizí jazyk v n kolika jazykových zkolách v Praze. Ve vzech t ech p ípadech se jedná o studenty s pokro ilou znalostí eztiny. Student , kte í uvedli jako mate ský jazyk n který ze slovanských jazyk je 25, student , kte í uvedli jazyk neslovanský, je 20, z toho 11 student n jaký slovanský jazyk ovládá.

Uv domujeme si, 0e po et reprezentant ani jejich slo0ení není reprezentativní. Pokud se v anket nebo v p ípojených cvi eních objevily v t zí rozdílly ve výsledcích student studujících v Olomouci a t ch, kte í studují v Pod bradech nebo v Praze, upozor ujeme na n . Citace student uvádíme v nezmn né podob , jejich proh ezky v í spisovné eztn neopravujeme. Za citacemi v závorce uvádíme mate ský jazyk studenta a dosavadní délku studia eztiny jako cizího jazyka.

Prost ednictvím otázek zjiz ujeme, co si studenti p edstavují pod pojmem obecná eztna, jakým zp sobem se s ní setkali poprvé, kde se s ní setkávají nej ast ji a v jakých situacích preferují eztnu spisovnou a v jakých situacích eztnu obecnou. V následujících cvi eních ov ujeme jejich znalosti obecn eského lexika a zda podle kontextu doká0í správn zvolit u0ití obecn eských tvar oproti tvar m spisovným. Poslední ástí pr zkumu je poslechové cvi ení testující schopnost odlizit obecn eské tvary a porozum t jim. Poslechový text pochází z u ebnice *Nebojte se eztiny* (Adamovi ová, A. *Nebojte se eztiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 283).

Z pr zkumu vyplývá, 0e p íbli0n polovina student správn charakterizuje obecnou eztnu jako nespisovný útvar. To, 0e se jedná o nespisovný jazyk nebo o nekodifikovanou podobu jazyka uvedlo 24 z 45 respondent .

není kodifikována (polština, 5 let). Nespisovný
ština, ukrajinština, 4 roky). Što je ezina, kterou
se mluví, ale není ve slovníku (němčina, 3 roky). Šje to nespisovný jazyk,
kterým se obecně mluví (ruština, ukrajinština, 5-6 měsíců). Što je ezina, která
se používá v mluvené; prostě nespisovná ezina (ezina, němčina, 22 let).

Nkteří respondenti si uvědomují i rozdílné používání obecné eziny
v rámci české republiky. Što (obecná ezina) je substandard, který se používá
v běžném styku a neoficiální mluvě. Nejvýraznější je v ústech, zatímco
na Moravě směrem na východ mizí (chorvatština, 5 let). Štvar eziny, který
se mluví na velké části Česka. Má některé jiné koncovky a slova než spisovná
ezina (slovinština, 4 roky). ŠObecná ezina je jednou z podob českého
jazyka, existuje jen ve mluvě a je určena pro neoficiální situace. Nejvíce
se jí používá v ústech, na Moravě skoro ne. Mezi spisovnou a obecnou
ezinou existují rozdíly na úrovni gramatické, fonetické, lexikální, syntaktické
(polština, 3 roky).

Mnozí studenti v díle se jedná o mluvenou podobu jazyka. ŠObecná
ezina je jazyk, který existuje jenom mezi mluvčími eziny a asi tak jenom
v Republice. Je více rozhovorný jazyk než spisovný (angličtina, 1 rok). Što je
ezina, kterou mluví lidé každé den na ulici, ve hospodě atd. (lotyština,
2 roky). Šjazyk, který se nemůže naučit ve škole, používá se na ulici (lučická
srbština, 3 roky). Šje to ezina jak mluví mezi kromě ezinářů (němčina,
8 měsíců).

Z odpovědí respondentů studujících ezinu v Olomouci vyplynulo, že se
v ezina z nich s obecnou ezinou poprvé setkala ve výuce. Respondenti
studující ezinu v Podbrdech jako první kontakt s obecnou ezinou
nejprve uvedli komunikaci s učitelkou a výuku, studenti z Prahy uváděli
komunikaci s učitelkou a média.

Na otázku, kde se s obecnou ezinou setkávají nejprve, studenti
v ezinou uváděli komunikaci s učitelkou, s kamarády, se známými, v Praze,
v obchodě, na ulici, v hospodě. Ve dvou případech se v odpovědi na tuto otázku
objevila také výuka. Bylo tomu tak u odpovědi studenta z Olomouce
a z Podbrad. V menší míře respondenti uváděli média, koncerty, písničky,
texty určené ke četbě a internet. ŠPři komunikaci s učitelkou a v televizi (polština,
2 roky). Šv obchodě, venku na ulici, když sleduju české filmy a poslouchám

zude, kdy0 mluvím s lidmi C), i kdy0 p e tu knihy,
roslav Rudíz%(n m ina, 3 roky). sP i komunikaci
s echy v echách a hlavn ve výuce%(lu0ická srbztina, n m ina, 4 roky).
sSetkávám se s obecná eztinou nej ast ji kdyz poslouchám esky Rozhlas
a jinak jenom moc tedko%(angli tina, 1 rok).

Celkem 31 student preferuje u0ívání spisovného jazyka ve vyu ování,
v písemném projevu, na univerzit , na ú adech, p i hledání práce, zatímco
obecné eztin dávají p ednost v b Oné neformální komunikaci. sSpisovný jazyk
v práci, ve statních institucích, na univerzit . Obecná ezтина jenom
s p ibuznymi a kamarady%(ruztina, ukrajinztina, 4 roky). sSpisovnou ve zkole,
obecnou v b Oné mluv . (chorvatztina, 5 let). sObecná ezтина p i komunikaci
s echy, spisovný ve zkole v knihách i v mediích%(holandztina, 1-2 roky).

Deset respondent dává p ednost spisovnému jazyku p ed obecnou
eztinou ve vzech situacích. D vody, které je k tomu vedou, jsou r zné:
sV0dycky preferuji spisovný jazyk proto0e je více srozumitelný a podobá
se slovinztin %(slovinztina, 4 roky). sZnám jenom spisovnou eztinu a jenom
ji pou0ívám%(polztina, 5 let). sPreferuji spisovny jazyk, proto0e je spravný v0dy
a nikdy to není chyba%(japonztina, 6 let). sO. . moc nepou0ívám, proto0e
ji dob e pou0ívat neumím%(ruztina, 3 roky).

ty i studenti uvedli, 0e mezi spisovnou a obecnou eztinou ned lají
rozdíl nebo si rozdíl neuv domují.

Výrazn lepzí znalost obecn eského lexika se prokázala u student
studujících v Praze, kte í uvedli správná synonyma k obecn eským slov m
a spisovným slov m pr m rn v 9 p ípadech z 12, zatímco studenti studující
v Olomouci uvedli správná synonyma pr m rn v 3 p ípadech z 12, stejn jako
studenti z Pod brad. Nejmenzí problémy m li respondenti s vytvo ením
synonym pro slova *flazka, fabrika, ano, káva, po ád, peníze*. Jako nejobtí0n jzí
se jevílo p i adit synonyma ke slov m *fajn, flek, pomlouvat*. Lepzí výsledky jsme
zaznamenali u Slovan , kte í uvedli správná synonyma pr m rn v 6 p ípadech
z 12 ne0 u Neslovan , kte í tak u inili pr m rn ve 4 p ípadech z 12.

Celkov v tzí úsp znost m li studenti p i vytvá ení obecn eských tvar
k tvar m spisovným ne0 p i tvorb spisovných tvar k obecn eským
variantám, co0 si vysv tlujeme tím, 0e studenti jsou dob e seznámeni s obecn
eským lexikem a 0e ho také mnozí z nich aktivn pou0ívají. Navíc spisovný

a studenti nemají problém rozumět významu
ení spisovných tvarů k obecnějším variantám
mohlo dojít k tomu, že se studenti s obecnějším tvary zatím neselekali
a jejich význam neznají, spisovné varianty by ale pravděpodobně rozuměli.

Vzichni studenti si poměrně dobře uvědomují rozdíl v používání obecné
ežtiny a spisovné, jak prokázalo cvičení zaměřené na doplňování
obecnějším nebo spisovných tvarů do textu na základě kontextu. Více chyb
jsme zaznamenali u pražských studentů, kteří měli v několika případech
tendenci volit obecnějším tvary i v textu jinak spisovném. Ze 7 případů
Slované správně označily přímý, stejně jako Neslované.

Při poslechovém cvičení studenti poslouchali text, který obsahuje
27 obecnějším jevů. Z celkového počtu 45 respondentů alespoň jeden
obecnějším jev zachytilo 42 respondentů. Nejčastěji byly zaznamenány tvary
sez, *zejtra*, a tvary s protetickým *v-*, *vono*, *vod*, *vodpoledne*. Naproti tomu
nejméně jedna etnost jsme zaznamenali u slova *fajn*, u tvaru *bysme* a u adjektiv
a příslovek v jejich koncovkách se vyskytuje *ý* namísto *é*, např. *krásný*,
zredný, *tvrtý*. Přímý počet zachycených obecnějším slov
je 6 u Slované a 5 u Neslované.

Při testování porozumění stejného textu s obecnějším jevy jsme
zjistili, že z 45 respondentů bylo schopno označit správně alespoň 7 ze
13 tvrzení 40 respondentů. Studenti, kteří správně označily méně než 7 tvrzení,
měli společně to, že se s obecnou ežtinou poprvé setkali ve výuce
a ve 3 případech v dotazníku uvedli, že preferují spisovný jazyk. Přímý počet
správně označených tvrzení je u Slované 10 a u Neslované 9.

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že studenti ežtiny jako cizího jazyka
mají povědomí o obecně ežtině a její podobě. Studenti studující v Praze její
získali ve většině případů při komunikaci s rodilými mluvčími nebo sledováním
medií, podobně jako studenti z Podbrd, kteří se s obecnou ežtinou poprvé
setkali ve většině případů při komunikaci s někým nebo ve výuce, zatímco
studenti studující v Olomouci se s obecnou ežtinou poprvé setkali převážně
ve výuce. Nesouhlas s některými respondenty s používáním obecně ežtiny
může pramenit v její nižší prestiži v porovnání se spisovnou ežtinou. Jako
další možný důvod vidíme strach z učení se dalším tvarům v učení tak pro cizince
složitým deklinacním systémem ežtiny. V této úspornosti studentů studujících



Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

proti student m studujícím v Olomouci v n kterých
kou znalost obecné eztiny a schopnost obecn
eské tvary rozlízit a porozum t jim si vysv tlujeme ka0dodenním kontaktem
s prost edím, ve kterém se obecná ezтина nachází v postavení b On
mluveného jazyka. Lepších výsledk ze cvi ení dále dosáhli studenti, jejich0
mate ský jazyk nebo dalzí jazyk, který ovládají, je flexivní. Jak se ukázalo, svou
roli zde hraje také délka pobytu v eské republice. Horzích výsledk dosahovali
studenti, jejich0 délka pobytu byla menzí ne0 1 rok, p esto0e eztinu jako cizí
jazyk studují tito studenti 3 a více let.

Smyslem této diplomové práce bylo pojednat o postavení obecné eztiny ve výuce eztiny jako cizího jazyka. Obecná ezтина je v rámci národního jazyka významným útvarem, na což by se při výuce eztiny pro cizince nemělo zapomínat.

Východiskem této práce je popis obecné eztiny vytvořený P. Sgallem a J. Hronkem. Zaměřili jsme se zde na nejvýraznější obecné české jevy z oblasti hláskosloví, tvarosloví, skladby a slovní zásoby. Tato charakteristika se následně stala podkladem pro analýzu obecné eztiny v souasných učebnicích eztiny pro cizince.

Zjistili jsme, že na otázku jakým způsobem a na jaké úrovni znalosti eztiny zařít studenty s obecnou eztinou seznamovat, neexistuje jednoznačná odpověď. Využití eztiny jako cizího jazyka zde musí brát v úvahu především cíle jednotlivých studentů. Pro komunikativní úspěšnost je však nutné, aby studenti dokázali v různých komunikačních situacích vybrat vhodné jazykové prostředky. Proto se domníváme, že obecná ezтина má své místo i v učebnicích eztiny pro cizince.

Prostřednictvím ilustrativních příkladů jsme ukázali, jak autoři jednotlivých učebnic postupovali k obecné eztině v průběhu několika desetiletí. Obecné české jevy se v učebnicích vyskytovaly ve formě příkladů s vysvětlujícími poznámkami, nebo v textu s celkovým poučením o obecné eztině. Setkali jsme se i s případy, kdy se obecné české jevy zařazují do textu bez vysvětlujícího komentáře. Zjistili jsme, že v textech dochází k prolínání obecné eztiny s jevy spisovnými nebo hovorovými bez upozornění na jejich charakter.

Na základě analýzy textů souasných učebnic eztiny pro cizince určených pokročilým studentům, jejich znalost eztiny je po dokončení učebnice minimálně na úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, jsme získali tyto poznatky.

Vztina autor zvolila možnost seznámit studenty s obecnou eztinou prostřednictvím souhrnného poučení, které studenty informuje o podobě obecných jevů, popíše o tom, jak s nimi v komunikaci nakládat, v jakých

používat a v jakých nikoli. V textech jednotlivých
na objevuje nejastji v textech dialogického
charakteru, pokud u ebncie disponují nahrávkami text , pak se s obecn
eskými jevy setkáváme i zde. Dále jsme zjistili, že ne v0dy jsou obecn
eské jevy odlizeny od jinak spisovného textu. Pokud k tomu auto i u ebncip istoupili,
nejastji volili formu zvýrazn ní prost ednictvím zm ny stylu písma, nebo
se v novali obecn
eskému jevu v samostatné poznámce.

V textech u ebncie se u obecn
eských jev v oblasti hláskosloví
nejastji vyskytovalo úoení é . í a ej namísto ý, krácení samohlásek
a vynechávání souhlásek a obecn
eské vo. na za átku slov a po p edpon
namísto o. . Nejfrekventovan jzími jevy v oblasti tvarosloví bylo ej namísto ý a ý
namísto é v tvarotvorných formantech adjektiv, zájmen a íslovek, dále
vynechávání koncového . / v p í estí minulém u sg. mask. (*nemoh, sn d*), tvar
sez pro 2. os. sg. prez., koncovka . *ma*, tvar s pro 2. os. sg. pomocného slovesa
být v minulém ase. V menzí mí e se v u ebncích objevily obecn
eské tvary
sez, bysme, vynechávání koncového . / v p í estí minulém u sg. mask. a tvary
dávaj, maj. V oblasti slovní zásoby jsme se nejastji setkávali s obecn
eskou
ásticí *jo*, p íslovci *furt* a *fajn*, substantivy *kafe, panák*.

Sou ástí této práce byla rovn 0 anketa, ve které zahrani ní studenti
eztiny uvád li své názory na obecnou eztinu a své zkušenosti s ní. K anket
jsme p ipojili n kolik cvi ení ov ujících znalost obecné eztiny u student
studujících v Olomouci, v Pod bradech a v Praze. Výsledky ukázaly,
že studenti eztiny si rozdíl mezi spisovnou a obecnou eztinou uv domují
a v tzinou doká0í rozlízt situace, ve kterých obecná ezтина není vhodná.
Lepzích výsledk ze cvi ení dosáhli studenti studující eztinu v Praze
a Slované. Z Neslovan byli úsp zn jzí ti, kte í ovládají n jaký flektivní jazyk.

Poznatky, ke kterým jsme dosp li, ukazují k tendencím autor u ebncie
zapojovat do u ebních text obecn
eské jevy. Reagují tak na pot eby
student pro n 0 je k dosa0ení úsp zné komunikace d le0ité nau it se vytvá et
r zné promluvy v závislosti na komunika ní situaci.

P esto0e znalost obecné eztiny napomáhá úsp zné integraci cizinc ,
za základní útvar p i výuce eztiny jako cizího jazyka pova0ujeme eztinu
spisovnou.

Bc. Jana Nováková

Název práce / Title of thesis:

Obecná eztna ve výuce eztny pro cizince
Colloquial Czech in Czech for Foreigners

Katedra, univerzita / Department, university:

Katedra bohemistiky, Univerzita Palackého v Olomouci
Department of Czech Studies, Palacký University Olomouc

Vedoucí práce / Supervisor:

Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.

Po et znak / Number of characters:

114 776

Po et p íloh / Number of supplements:

2

Po et titul použitá literatura / Number of sources:

76

Klí ová slova / Keywords:

eztna pro cizince, obecná eztna, u ebnice eztny pro cizince, komunika ní metoda, komunika ní kompetence, Spole ný evropský referen ní rámec pro jazyky.

Czech for foreigners, colloquial czech, textbooks of czech for foreigners, communication method, communication competence, Common european framework of reference for languages.

Resumé / Summary:

Práce se zabývá obecnou eztnou ve výuce eztny pro cizince. Ve ty ech sou asných u ebnicích eztny pro cizince se sleduje, kolik prostoru jednotliví auto i obecné eztn v nují. Práce dále popisuje hlavní rozdíly v p ístupu autor u ebnic k obecné eztn . P í charakteristice obecné eztny se vychází z prací eských lingvist P. Sgalla a J. Hronka. Sou ástí práce je anketa ziz ující názory student eztny na obecnou eztnu a její znalosti.

The subject matter of the thesis is colloquial Czech in teaching of Czech for foreigners. The observations of four contemporary textbooks of Czech for foreigners show how much space the individual authors dedicated to colloquial Czech. The thesis also describes the main difference in the authors±approach to colloquial Czech. The characteristics of colloquial Czech is based on the works of Czech linguists P. Sgall and J. Hronek. A survey that determines the students±opinions on colloquial Czech and its knowledge is a part of the thesis.

Spisovné a standardní%o eztiny . SaS 68, 2007, s. 184-189.

ADAM, R. *Znovu a zí eji o form kodifikace*. N 89, 2006, s. 198-203.

BACHMANNOVÁ, J. a kol. *Encyklopedický slovník eztiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 604.

BALHAR, J. . JAN ÁK, P. (Eds.) *eský jazykový atlas I*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993, s. 427.

BALHAR, J. . JAN ÁK, P. (Eds.) *eský jazykový atlas II*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 507.

BALHAR, J. (Ed.) *eský jazykový atlas III*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999, s. 577.

BALHAR, J. (Ed.) *eský jazykový atlas IV*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002, s. 626.

BALHAR, J. (Ed.) *eský jazykový atlas V*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, s. 680.

BAYEROVÁ-NERLICOVÁ, L. *Jazykový úzus vs. postoj k jazyku v echách: výsledky empirického a sociologického výzkumu v západních echách a v Praze*. SaS 65, 2004, s. 174-193.

BERMEL, N. *O tzv. eské diglosii v sou asném sv t* . SaS 71, 2010, s. 5-30.

BERMEL, N. *St ídání kód i mizení jazykových prost edk ? K popisu dialogu v eské beletrii*. N 84, 2001, s. 16-30.

B LI , J. *Bojujme za upevn ní a zí ení hovorové eztiny*. *eský jazyk a literatura* 9, 1959, s. 433-441.

B LI , J. *Celonárodní slovní zásoba ne pln spisovná a nespisovná*. SaS 25, 1964, s. 11-26.

CU ÍN, F. *Vývoj spisovné eztiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 1985, s. 184.

CVR EK, V. *Spisovnost a její zdroje*. SaS 67, 2006, s. 46-60.

ADSKÁ, M. . BIDLAS, V. - CONFORTIOVÁ, H. a kol. *eztina jako cizí jazyk. Úrove A2*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství TAURIS, 2005, s. 283.

ECHOVÁ, M. *P íznakovost systémová a situa n -kontextová*. N 88, 2005, s. 9-17.

- ... a . e a jazyk. 2. vyd. Praha: ISV, 2000, s. 407.
- ... stika sou asné eztiny. 1. vyd. Praha: ISV, 1997,
s. 282.
- ECHOVÁ, M. a kol. *Sou asná stylistika*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové
noviny, 1999, s. 381.
- ERMÁK, F. . SGALL, P. . VYBÍRAL, P. *K diskusi o standardní a spisovné%o
eztin* . SaS 67, 2006, s. 267-282.
- ERMÁK, F. . SGALL, P. . VYBÍRAL, P. *Od zkolské spisovnosti ke standardní
eztin : reakce na výzvu k diskusi*. SaS 66, 2005, s. 103-115.
- DANEŇ, F. a kol. (Eds.) *eský jazyk na p elomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha:
Academia, 1997, s. 292.
- DAVIDOVÁ, D. (Ed.) *K diferenciaci sou asného mluveného jazyka*. 1. vyd.
Ostrava: Ostravská univerzita, 1994, s. 219.
- DOSTÁL, A. *Historická mluvnice eská. II. Tvarosloví II . asování*. 1. vyd.
SPN, 1967, s. 225.
- DOVALIL, V. *K úvahám o spisovném/standardním jazyku: pohled z pon kud
ziráí perspektivy*. SaS 67, 2006, s. 96-102.
- HÁDKOVÁ, M. - LÍNEK, J. - VLASÁKOVÁ, K. *eztina jako cizí jazyk. Úrove
A1*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství TAURIS, 2005, s. 318.
- HÁDKOVÁ, M. (Ed.) *Sociokulturní slo0ky výuky cizího jazyka a spole ný
evropský referen ní rámec*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyn
v Ústí nad Labem, 2008, s. 342.
- HAVRÁNEK, B. *Funk ní rozvrstvení spisovného jazyka*. asopis pro moderní
filologii 2, 1942, s. 409-415.
- HAVRÁNEK, B. a kol. (Eds.) *Spisovná ezтина a jazyková kultura*. 1. vyd.
Praha: Melantrich, 1932, s. 257.
- HAVRÁNEK, B. *Zásady Pra0ského lingvistického krou0ku a nová kodifikace
spisovné eztiny*. SaS 10, 1947-1948, s. 13-23.
- HLÍNOVÁ, K. (Ed.) *Sborník Asociace u itel eztiny jako cizího jazyka (AU CJ)
2007-2009*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2009, s. 156.
- HOFFMANNOVÁ, J. *Dynamika systému p edpoklad eové komunikace*.
In Nekvapil, J. a kol (Eds.) *Funk ní lingvistika a dialektika*. 2. vyd. Praha, 1988,
s. 121-129.

Á, A. . BISCHOFOVÁ, J. a kol. *eztina jako cizí*
aha: Nakladatelství TAURIS, 2005, s. 403.

HRONEK, J. *Obecná eztina*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1972,
s. 160.

HRONEK, J. . SGALL, P. *Sbli0ování spisovné a obecné eztiny*. N 82, 1999,
s. 184-191.

HRDLI KA, M. *Cizí jazyk eztina*. 1. vyd. Praha: ISV, 2002, s. 150.

HRDLI KA, M. *Kotázce komunika ní metody a komunikativnosti*.
In RYNDOVÁ, J. . EMUSOVÁ, J. . HOLÁ, L. (Eds.) *Sborník Asociace u ítel
eztiny jako cizího jazyka (AU CJ) 2003-2005*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2005,
s. 208.

CHLOUPEK, J. *Ditochomie spisovnosti a nespisovnosti*. 1. vyd. Brno: Univerzita
J. E. Purkyn v Brn , 1986, s. 131.

CHROMÝ, J. *Tzv. hyperkorektnost a její vztah ke kodifikaci eztiny*. N 90,
2007, s. 123-131.

JAN ÁKOVÁ, J. a kol. (Eds.) *Spisovná eztina a jazyková kultura 1993*.
I, II. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1995, s. 399.

JANOVEC, L. *K projev m jazykových vývojových tendencí v sou asné eztin* .
N 90, 2007, s. 57-66.

JEDLI KA, A. *Typy norem jazykové komunikace*. SaS 43, 1982, s. 272-281.

JIRÁK, J. *Diskuse o u0ívání spisovné eztiny z hlediska medializace ve ejné
a soukromé komunikace*. N 89, 2006, s. 15-20.

KARLÍK, P. a kol. *P íru ní mluvnic eztiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství
Lidové noviny, 2003, s. 799.

KODÝTEK, V. *Vývoj se nevrací . odsouvané problémy ano*. SaS 67, 2006,
s. 195-204.

KODÝTEK, V. *Mluvená eztina v Praze a Brn : sonda do mluvených korpus* .
SaS 68, 2007, s. 23-37.

KOMÁREK, M. *Historická mluvnic eská. I. Hláskosloví*. 3. vyd. SPN, 1969,
s. 192.

KONE NÁ, H. *Deklinace tvrdých adjektiv v ná e ích*. N 82, 1999, s. 203-208.

KOPE NÝ, F. *Spisovný jazyk a jeho forma hovorová*. N 33, 1949, s. 14-22.

- OLIVA, K. *Průzkumné spisovnosti ke standardní češtině : reakce*. SaS 66, 2005, s. 270-277.
- KO ENSKÝ, J. *Komunikace a čeština*. 1. vyd. Jinoany: H&H, 1992, s. 89.
- KO ENSKÝ, J. *Teorie přirozeného jazyka: interdisciplinarita, aplikace, prognózy*. 1. vyd. Praha: Academia, 1989, s. 112.
- KR MOVÁ, M. Termín obecná čeština a rozmanitost jeho chápání. In *Čeština . univerzália a specifika II*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, 2000, s. 63-77.
- KU ERA, H. *Phonemic variations of spoken Czech*. Slavic Word 11, 1955, s. 575-602.
- LAMPRECHT, A. . ŽALOSAR, D. . BAUER, J. *Historický vývoj češtiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 1977, s. 312.
- LUKÁŠOVÁ, J. Obecná čeština z pohledu studentů českých i nerodilých mluvčích. In ŽALOSAR, D. . ŽALOSAR, J. (Eds) *Sborník Asociace učitelské společnosti jazyka (AU CJ) 2006-2007*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007, s. 240.
- MINÁŘOVÁ, E. . ONDRÁŠKOVÁ, K. (Eds.) *Spisovnost a nespisovnost: zdroje, problémy a perspektivy: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve Vzdělávacím středisku Jilovanice 10.-12. února 2004*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 399.
- Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986, s. 536.
- NEBESKÁ, I. *Jazyk, norma, spisovnost*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2003, s. 160.
- OLIVA, K. *Přehledové úvahy na úroveň diskuse o spisovné/standardní češtině*. SaS 66, 2005, s. 278-290.
- RYNDOVÁ, J. . ŽALOSAR, J. . HOLÁ, L. (Eds.) *Sborník Asociace učitelské společnosti jazyka (AU CJ) 2003-2005*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2005, s. 208.
- RUSÍNOVÁ, Z. Jak je to s obecností obecné češtiny. In *Čeština . univerzália a specifika 2*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, 2000, s. 79-83.
- SGALL, P. *Poznámka k pojmu hyperkorektnost*. N 89, 2006, s. 21-25.
- SGALL, P. . HRONEK, J. *Čeština bez příkras*. 1. vyd. Jinoany: H&H, 1992, s. 181.
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha: Academia, 2007, s. 647.

ní rámeček pro jazyky. Jak se u íme jazyk m, jak je hodnotíme. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého

¥ÁRA, M. - BISCHOFOVÁ, J. - CONFORTIOVÁ, H. a kol. *Prahová úroveň .
eztina jako cizí jazyk*. Council of Europe, 2001, s. 433.

¥INDELÁ OVÁ, J. *eztina jako cizí jazyk v evropském kontextu*. 1. vyd. Ústí
nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyn , 2008, s. 176.

¥LOSAR, D. - VE ERKA, R. *Spisovný jazyk v d jinách eské spole nosti*.
1. vyd. Praha: SPN, 1979, s. 142.

¥RÁMEK, R. (Ed.) *Spisovnost a nespisovnost dnes. Sborník p ísp vk
z mezinárodní konference Spisovnost a nespisovnost v sou asné jazykové
a literární komunikaci*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita v Brn , 1996,
s. 261.

¥T PÁN, J. *K vývoji názor na prameny p i zjiz ování spisovné normy*.
N 92, 2009, s. 57-71.

¥TINDLOVÁ, B. . EMUSOVÁ, J. (Eds.) *Sborník Asociace u ítel eztiny jako
cizího jazyka (AU CJ) 2006-2007*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007, s. 240.

¥TINDLOVÁ, B. . EMUSOVÁ, J. (Eds.) *Sborník Asociace u ítel eztiny jako
cizího jazyka (AU CJ) 2005-2006*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2006, s. 240.

VÁŽNÝ, V. *Historická mluvnice eská. II. Tvarosloví I . Sklo ování*.
2. vyd. SPN, 1970, s. 202.

VEY, M. *Morphologie du tchèque parlé*. Pa ío, 1946, s. 184.

INTERNETOVÉ ODKAZY

www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/referencni-urovne-pro-cestinu-jako-cizi-jazyk
[citováno 1. b ezna 2010].

...ujte se *eztiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 283.

BISCHOFOVÁ, J. a kol. *eztina pro st edn a více pokro ilé*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 244

ECHOVÁ, E. - a TRABELSIOVÁ, H. *Chcete mluvit esky?* 1. vyd. eská Lípa, 1992, s. 396.

HOLÁ, L. . BO ILOVÁ, P. *esky krok za krokem 2*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2009, s. 208 + 4 s. p íloh a 84 s.

HRONOVÁ, K. . FLÍ KOVÁ, K. . OHEROVÁ, J. *eztina pro cizince I. ást I*. Dotisk, Praha: Univerzita Karlova, 1982, s. 206.

HRONOVÁ, K. . FLÍ KOVÁ, K. . OHEROVÁ, J. *eztina pro cizince I. ást II*. Dotisk, Praha: Univerzita Karlova, 1982, s. 219.

HRONOVÁ, K. . FLÍ KOVÁ, K. . OHEROVÁ, J. *eztina pro cizince I. ást III*. Dotisk, Praha: Univerzita Karlova, 1982, s. 178.

NEKOVÁ OVÁ, A. *eztina pro Őivot*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2008, s. 264.

PORÁK, J. *U ebnice eztiny na základ ruztiny*. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1984, s. 189.

ŤÁRA, M. . ŤÁROVÁ, J. . BYTEL, A. *eztina pro cizince I. Czech for English Speaking Students*. 2. vyd. Praha: SPN, 1969, s. 304.

ŤÁRA, M. . ŤÁROVÁ, J. . BYTEL, A. *eztina pro cizince II. Czech for English Speaking Students*. 2. vyd. Praha: SPN, 1969, s. 305-541.

ŤÁRA, M. . ŤÁROVÁ, J. . BYTEL, A. *eztina pro cizince III. Czech for English Speaking Students*. 2. vyd. Praha: SPN, 1969, s. 543-729.

DOTAZNÍK O OBECNÉ EÜTINĚ

Tento dotazník je anonymní a bude použit jen pro diplomovou práci Obecná řečtina ve výuce řečtiny pro cizince. Děkuji za jeho vyplnění.

VĚK: _____ DÉLKA POBYTU V ČR: _____

MATEŘSKÝ JAZYK: _____ DALŠÍ JAZYKY: _____

JAK DLOUHO STUDUJETE EÜTINU? _____

Co je to obecná řečtina?

Jak jste se s obecnou řečtinou setkali poprvé?

- a) ve výuce (např. v učebnici, prostřednictvím učitele)
- b) při komunikaci s někým
- c) v médiích (např. v rádiu, v televizi)
- d) jinde _____

Kde se s obecnou řečtinou setkáváte nejčastěji?

Kdy preferujete spisovný jazyk a kdy obecnou řečtinu?

1. NAPIŠTE SPISOVNÁ SYNONYMA K OBECNĚM SLOVŮM (např. fořňák - spoušňák).

bachaň . fajnň . flekň .
(Dej si bachaň!) (To je fajnň kniha.) (Máz na kozili flekň.)

fabrikaň . flazkaň . makatň .
(On dala ve fabrice.) (Koupíme flazku vína.) (Zítřa musím makatň.)

2. NAPIŠTE OBECNĚM SLOVŮM SYNONYMA K SPISOVNÝM SLOVŮM (např. pokoj - cimraň).

anoň . kávaň . poádň .
hloupň mluvitň . pomlouvatň . penízeň .

3. DOPLNĚTE TEXT. POUŽIJTE SLOVA V ZÁVORKÁCH.

Šel jsem miřkal, o e (zítřaň . zejtraň) to pinesu. To budeš koukat, a0 to uvidíš. Vono je to fakt moc (hezkéň . hezkýň). Bude to celý červený s (velkýmaň . velkejmaň) napsama. (Jsezň . Jsi) zvdavej?%

Šdobrý den. Jmenuji se Petr Novotný a rád bych pro vás pracoval. Te pracuji v (jedné maléň . jedný malýň) firmň . Mám hodně zkušeností s obchodem. Studoval jsem v zahraničí a umím p t cizích jazykň . M0eme si domluvit schůzku na pítí (týdenň . tejdenn)? (Kterýň . Kterej) den máte as?%

b) Rozhodn te, zda je to pravda. Napiíte ANO Ě NE.

1. Rainer ukazuje Honzovi nabídky na byt.
2. Rainer si myslí, ůe platit nájemné deset tisíc m sí n je hodn .
3. Druhý byt je v hezkém prost edí.
4. Sídlizt epy je krásné.
5. Sídlizt epy je blízko centra.
6. Honza radí Rainerovi, aby se jel na vzechny byty podívat.
7. Rainer se chce jít podívat na byty p zky.
8. Honza chce mít v novém byt sv j pokoj.
9. Honza a Rainer si domluvili sch zku na zítra dopoledne.
10. Sch zka bude p ed Národním divadlem v p l tvrté.
11. P ed divadlem se zpatn parkuje.
12. Honza chce být doma p ed sedmou hodinou.
13. Rainer si myslí, ůe se vrátí do osmi hodin.

Rainer sedí celý bezradný nad hromadou nabídek, které dostal na svůj inzerát na pronájem bytu. Neví, co si má vybrat, a potěbuje celou záležitost s ním kým projednat.

Proto je rád, že se u něj zastavil Honza:

- Mám tady několik zajímavých nabídek. Byl bych rád, kdyby ses na to podíval a řekl mi, co si o nich myslíš. Koukni se třeba tady: centrum, dva pokoje s kuchyní...

- Mhm, deset tisíc měsíčně, nezdá se ti to trochu moc?

- No, asi jo... A další: tři pokoje, krásný prostědí, levně ...

- Ale daleko, skoro 30 km za městem!

- Vždy mám přece auto!

- Jo, to je sice pravda, ale stejně ...

- Hele, tady, koukej!

- Domek na vsi, řídká, studná... Ale prosím tě, co ty vlastně chceš?

- Mám je tři dva ...

- Ukáži starší zástavba, lacino, a tady je 1+1 pěkně, ale ne, to bych ti rozhodně neradil. Cena sice není moc vysoká, ale to je kareštní sídliště, dost vzdálený od centra. To by se ti nevyplatilo.

- Asi máš pravdu. Ale poraď mi, co bys udělal na mém místě?

- Třeba říct, ale tebe jen zbytek neztrácíš. Podle mého názoru by sis měl sednout do auta, vobčejně všechny byty a pak se líp rozhodneš.

- Tak jo. Poslyš, Honzo, nemohly bys ject se mnou? Víš se přece o víc hlav, víc rozumu a vono je to pravda. Kromě toho, taky ta moje e-tina...

- Dej pokoj! Víš přece, že tvoje e-tina je skvělá, ale jinak, to víš, že jo, měly ject s tebou. Takže kdy?

- Těba zejtra v odpoledne. Jak se na tom sáseš?

- Pokej, snad jo. Po těchto hodinách určitě budu mít volno.

- V tomto případě se pro tebe zastavím, ale mě mezi čtvrtou a pátou hodinou, hodilo by se ti to?

- Ano, vlastně ne. Já už budu ve městě. Půjď se sejt před Národním divadlem v pátou čtvrtý.

- Tam se ale blbě parkuje. Víš co? Sejdeme se za rohem u koly.

- Fajn. Ale před osmou se už musím vrátit domů, čekám totiž dle lefťej telefonát a mám rozbít mobil.

- Když vyrazíme kolem pátou čtvrtý, do osmi bysme to měli zvládnout.